

OSNOVNA ŠOLA FRANA KOCBEKA
Kocbekova cesta 21, Gornji Grad

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA

RAZUMEVANJE BESEDIL PESMI, KI JIH POJEMO

Tematsko področje: glasba

Avtorji:

Aja Urlep, 7. razred

Ana Zavolovšek, 7. razred

Majča Grudnik, 8. razred

Mentorica:

Dušanka Colnar, učiteljica matematike in fizike

Gornji Grad, 2017

Urlep A., Zavolovšek A., Grudnik M., Razumevanje besedil pesmi, ki jih pojemo.

Raziskovalna naloga, OŠ Frana Kocbeka Gornji Grad, 2017

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Osnovni šoli Frana Kocbeka Gornji Grad.

Mentorica:

Dušanka Colnar, učiteljica matematike in fizike

Datum predstavitve:

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

- ŠD Osnovna šola Frana Kocbeka Gornji Grad, 2016/2017
- KG glasba, besedilo pesmi, razumevanje besed, ljudske pesmi, vereja, židana marela
- AV URLEP, Aja/ZAVOLOVŠEK, Ana/GRUDNIK, Majča
- SA COLNAR, Dušanka
- KZ 3342 Gornji Grad, SLO, Kocbekova 21
- ZA Osnovna šola Frana Kocbeka Gornji Grad
- LI 2017
- IN RAZUMEVANJE BESEDIL PESMI, KI JIH POJEMO
- TD raziskovalna naloga
- OP V, 2 s, 14 tab, 7 graf, 1 pril
- IJ sl
- AI Med ogledom resničnostnega šova Slovenija ima talent na POP TV smo opazile, da so žiranti nastopajoče opozorili tudi na razumevanje in izgovorjavo besedila pesmi. Ker tudi same rade pojemo, smo o tem začele razmišljati. Vsaka je pod lupo vzela svoj odnos do besedil in hitro smo ugotovile, da smo si v tem zelo podobne, saj znamo zapeti veliko pesmi, v katerih nastopajo besede, ki jih ne razumemo. Odločile smo se, da to natančneje raziščemo. Za raziskovalno metodo smo uporabile delo z besedilnimi viri, intervju z učiteljicami in člani pevskih zborov ter anketo. Izbrale smo pet pesmi, za katere smo predvidevale, da jih bo poznala večina anketiranih oseb, in v katerih smo našle »čudne« oz. nepoznane besede. Gre za besedila Moj očka ima konjička dva, Jaz pa ti pa židana marela, Čuk se je oženil, Rdeči cvet in Zemlja pleše. Zanimalo nas je, koliko pozornosti anketiranci namenijo besedilom pesmi, kako se besedilo pesmi najpogosteje naučijo, predvsem pa nas je zanimalo, ali razumejo besede, kot so židana marela, parazol, šimelj, vereja, dota, Kadore, Orion ipd. Ugotovile smo, da ljudje pri petju dajemo več pozornosti melodiji in ritmu kot besedilu pesmi ter da se besedilo pesmi običajno naučimo tako, da poslušamo druge. Hipotezo, da večina anketiranih učencev ne pozna prej naštetih besed, smo potrdile. Hipotezo, da bo večina anketirancev iz generacije naših staršev in starih staršev razumela prej naštete besede, pa smo ovrgle.

KEY WORD DOCUMENTATION

- ND Fran Kocbek Primary school Gornji Grad, 2016/2017
- CX songs, lyrics, word understanding, folk songs, vereja, židana marela
- AU Urlep, Aja/Zavolovšek, Ana/Grudnik, Majča
- AA Colnar, Dušanka
- PP 3342 Gornji Grad, SLO, Kocbekova 21
- PB Fran Kocbek Primary school Gornji Grad
- PY 2017
- TI OUR UNDERSTANDING OF WELL KNOWN LYRICS
- DT Research paper
- NO V, 2 pict., 14 tab., 7graph, 1 ap.
- LA sl
- AL en
- AB While we were watching a reality show called Slovenija ima talent on POP TV, we noticed that the judges warned the singers not only about the voice, but also about the understanding and the pronunciation of the words. Because we also like to sing, we started to think about it. All of us took a deeper look on our understanding of the lyrics. We quickly noticed that we know pretty much the same amount and that we sing well-known songs but not know the meaning of the words. We decided to explore the topic a little bit further. For our research method we used text sources, we interviewed our teachers, members of choirs and we made a survey. We picked five songs that we were positive most of the respondents would know and that they had unknown words in. The songs are: Moj očka ima konjička dva, Jaz pa ti, pa židana marela, Čuk se je oženil, Rdeči cvet and Zemlja pleše. We wanted to know how much attention the respondents paid to the lyrics, how they learn different songs, but mostly we wanted to know if they know the words: židana marela, parazol, šimelj, vereja, dota, Kadore, Orion etc. We found out, that people pay more attention to the melody and the rhythm than the lyrics and that we learn the songs by listening to others. The hypothesis that most of the students don't know about the presented words was correct, but the hypothesis that most of the parents and grandparents would know the presented words was incorrect.

KAZALO VSEBINE

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA	II
KEY WORD DOCUMENTATION	III
KAZALO VSEBINE.....	IV
KAZALO PREGLEDNIC.....	V
KAZALO GRAFIKONOV	V
KAZALO SLIK.....	V
1 UVOD.....	1
1.1 UVODNE MISLI	1
1.2 NAMEN NALOGE IN RAZISKOVALNO VPRAŠANJE	1
1.3 HIPOTEZE	1
2 PREGLED OBJAV.....	2
2.1 O GLASBI.....	2
2.2 SLOVENSKE LJUDSKE IN PONARODELE PESMI	2
2.2.1 Osnovne značilnosti.....	2
2.2.2 Moj očka ima konjička dva.....	3
2.2.3 Jaz pa ti pa židana marena.....	4
2.2.4 Čuk se je oženil.....	5
2.3 UMETNE PESMI.....	6
2.3.1 Umetnostna besedila in umetne pesmi.....	6
2.3.2 Rdeči cvet.....	7
2.3.3 Zemlja pleše.....	8
3 METODOLOGIJA	9
3.1 NAČRT NAŠEGA DELA.....	9
3.2 PREGLED OBJAV	9
3.3 ANKETA	9
3.4 POGOVOR S POZNAVALCI GLASBE	11
4 IZSLEDKI IN RAZPRAVA.....	12
4.1 POZNAVANJE PESMI MED ANKETIRANCI	12
4.2 ČEMU PRI PETJU NAMENIMO NAJVEČ POZORNOSTI?.....	12
4.3 KAKO SE UČIMO BESEDILO PESMI?	13
4.4 RAZUMEVANJE BESED	15
4.4.1 Šimelj.....	15
4.4.2 Židana marena in židan parazol.....	16
4.4.3 Vereja in dota	17
4.4.4 Kadore	20
4.4.5 Orion	21
4.4.5 Ugotovitve in primerjave.....	23
4.4.6 Mnenja anketirancev o zanimivosti tematike.....	24
4.5 POGOVOR S POZNAVALCI GLASBE	24
5 SKLEPI IN RAZPRAVA	26
6 POVZETEK	28
7 ZAHVALA.....	29
8 VIRI.....	30
9 PRILOGE	32
1 ANKETA - RAZUMEVANJE BESEDIL PESMI, KI JIH POJEMO.....	32

KAZALO PREGLEDNIC

TABELA 1: RAZDELITEV ANKETIRANCEV GLEDE NA STAROSTNO STRUKTURO	11
TABELA 2: POZNAVANJE PESMI MED ANKETIRANCI	12
TABELA 3: ČEMU PRI PETJU NAMENIMO VEČ POZORNOSTI?	13
TABELA 4: NAČIN UČENJA BESEDILA PESMI.....	13
TABELA 5: POGOSTOST ISKANJA POMENA NEZNANIH BESED PRI ANKETIRANCIH	14
TABELA 6: RAZUMEVANJE BESEDE ŠIMELJ PRI ANKETIRANCIH	15
TABELA 7: RAZUMEVANJE IZRAZA ŽIDANA MARELA PRI ANKETIRANCIH.....	16
TABELA 8: RAZUMEVANJE IZRAZA ŽIDAN PARAZOL PRI ANKETIRANCIH.....	17
TABELA 9: RAZUMEVANJE BESEDE VEREJA PRI ANKETIRANCIH	18
TABELA 10: RAZUMEVANJE BESEDE DOTA PRI ANKETIRANCIH	19
TABELA 11: RAZUMEVANJE BESEDE KADORE PRI ANKETIRANCIH.....	21
TABELA 13: RAZUMEVANJE BESEDE ORION PRI ANKETIRANCIH	22
TABELA 14: ZBIRNIK ŠTEVILA ANKETIRANCEV, KI SO POZNALI POMEN BESED.....	23

KAZALO GRAFIKONOV

GRAF 1: STRUKTURA ANKETIRANCEV GLEDE NA SPOL	10
GRAF 2: DELEŽ ANKETIRANCEV, KI SO V PESMIH ŽE OPAZILI NEZNANE BESEDE.....	14
GRAF 3: KAKO POGOSTO IŠČEMO POMEN NEZNANIH BESED?	14
GRAF 4: RAZUMEVANJE BESEDE VEREJA PRI ANKETIRANCIH.....	19
GRAF 5: ODGOVORI ANKETIRANCEV NA VPRAŠANJE KAJ JE DOTA?	20
GRAF 6: ŠTEVILO ODGOVOROV NA VPRAŠANJE KAJ JE ORION?	22
GRAF 7: MNENJE ANKETIRANCEV O ZANIMIVOSTI RAZISKOVALNE TEMATIKE.....	24

KAZALO SLIK

SLIKA 1: SLIKE KONJEV ZA POMOČ PRI IZBORU ŠIMELJNA.....	15
SLIKA 2: SLIKE SOVE ZA POMOČ PRI IZBIRI VEREJE	18

1 UVOD

1.1 Uvodne misli

Med ogledom resničnostnega šova Slovenija ima talent na POP TV, ki se je predvajal letošnjo jesen, smo opazile, da so žiranti nastopajoče opozorili tudi na razumevanje in izgovorjavo besedila pesmi. Ker tudi same rade pojemo, smo o tem začele razmišljati. Vsaka je pod lupo vzela svoj odnos do besedil in hitro smo ugotovile, da smo si v tem zelo podobne, saj znamo zapeti veliko pesmi, v katerih nastopajo besede, ki jih ne razumemo. Spomnile smo se tudi, da se med poukom velikokrat vprašamo, kaj pomenijo besede v pesmih. To vprašanje smo si postavljale že od prvega razreda pri pouku glasbe in zanimalo nas je, kako so na nenavadne besede pozorni ostali – naši vrstniki, mlajši in starejši. Odločile smo se, da to natančneje raziščemo.

1.2 Namen naloge in raziskovalno vprašanje

Zanimalo nas je, kakšen odnos imajo učenci, generacija njihovih staršev in starih staršev do besedil pri petju pesmi. Ali razumejo pomen besed, ki nastopajo v pesmih? Odgovor na to vprašanje smo iskale z intervjuji in anketo. Izbrale smo pet pesmi, za katere smo predvidevale, da jih bo poznala večina anketiranih oseb, in v katerih smo našle »čudne« oz. nepoznane besede. To so pesmi *Moj očka ima konjička dva*, *Jaz pa ti pa židana marela*, *Čuk se je oženil*, *Rdeči cvet* in *Zemlja pleše*. Zanimalo nas je, ali anketiranci poznajo besede, ki se pojavijo v teh pesmih, npr. šimelj, židana marela, židan parazol, vereja, dota, Kadore in Orion.

1.3 Hipoteze

Naše hipoteze so bile:

- 1 Večina anketirancev bo poznala pesmi, ki bodo predvajane med anketo, to so pesmi *Moj očka ima konjička dva*, *Jaz pa ti pa židana marela*, *Čuk se je oženil*, *Rdeča roža* in *Zemlja pleše*.
- 2 Večina anketirancev daje pri petju pesmi več pozornosti melodiji in ritmu kot besedilu.
- 3 Večina anketirancev se je besedila pesmi naučila tako, da so poslušali druge.
- 4 Večina anketiranih učencev ne pozna pomena besed šimelj, židana marela, židan parazol, vereja, dota, Kadore in Orion.
- 5 Večina anketirancev iz generacije naših staršev pozna pomen besed šimelj, židana marela, židan parazol, vereja, dota, Kadore in Orion.
- 6 Večina anketirancev iz generacije naših starih staršev pozna pomen besed šimelj, židana marela, židan parazol, vereja, dota, Kadore in Orion.

2 PREGLED OBJAV

2.1 O glasbi

Petje in glasba spremljata človeštvo že od prazgodovine. Prvi dokaz za to je paleolitska piščal, najdena v Divjih babah v dolini Idrijce pri Idriji. Praljudje so najprej samo »brundali«. V prvih velikih civilizacijah, kot so Mezopotamija, Indija ali Kitajska, so ustvarili prve različne pesmi in glasbene instrumente. V antični Grčiji je glasba pomenila ugled. V srednjem veku so ljudje peli enoglasno, brez glasbil in v latinščini. [1] [2] [3]

Danes nam glasba večinoma pomeni sprostitev. Veliko ljudem je svet glasbe dežela, v katero se potopiš in tako odkorakaš od težav in vsakdanjega življenja. Ukvarjanje z glasbo je dobro za posameznika, saj je zelo zanimivo in nam pomaga razviti različne spretnosti, od posluha do gibčnosti prstov. Pri mlajših otrocih spodbuja razvoj empatije, notranje zbranosti, pridobivanje občutka za barvo glasu in ritem. Otroci se ob petju naučijo novih besed in razmišljajo o ljudeh, dogodkih, naravi, skratka o tem, o čemer pojejo. [4]

Glasbeniki s pomočjo glasbe izrazijo svoje občutke in jih pretvorijo v pesem. Šolarji poslušamo glasbo ob učenju, da si lažje zapomnimo snov. Ker obstaja toliko različnih vrst glasbe, od opere do rock and rolla, lahko vsak posameznik izbere zvrst glasbe, ki mu je všeč in je primerna za različne dogodke. Glasba ima moč, da zapolni tišino.

2.2 Slovenske ljudske in ponarodele pesmi

2.2.1 Osnovne značilnosti

V Sloveniji so se ljudske pesmi razvile iz ljudskih napevov, ki so se tekom časa nadgrajevali in dopolnjevali. Pesmi so se začele širiti še bolj, ko so se ljudje začeli seliti in so svoje krajevno izročilo prenašali tudi v druge kraje. Prenašali so jih tudi potujoči pevci, godci, vojaki, študenti in rokodelci. Pesmi so ljudje prepevali ob tradicionalnih praznikih in družabnih dogodkih ter zaključkih pomembnejših kmečkih opravil. Po motivih so slovenske ljudske pesmi podobne ostalim ljudskim pesmim slovanskih narodov. Pesmi so glede na kraj nastanka in poznejših izvedb prevzemale narečja tistih krajev.

»Ljudska pesem je v svojem bistvu povezana s šegami vsakdanjega in prazničnega življenja. Je živ izraz ljudi, njihovega medsebojnega druženja, sproščanja, čustvovanja in pripadnosti. Otroške ljudske pesmi so kratke, vsebinsko in glasbeno preproste. Pri besedilih gre velikokrat za rimanje besed, ki je igrivo in šaljivo, za oponašanje živalskih in drugih glasov. Pojemo jo brez spremljave, izjema je le ritmično spremljanje s preprostimi otroškimi glasbili in zvočili iz izročila.« [4]

Ponarodele pesmi pa niso isto kot ljudske pesmi, saj imajo avtorja, čigar ime se je skozi stoletja in desetletja izgubilo med ljudmi. Še vedno je znan, vendar ljudje večinoma mislijo, da je njegova pesem ljudska. Veliko ljudi misli, da je Kuža pazi ljudska pesem, a v resnici jo je

napisal Janez Bitenc. Tako pogosto zapete pesmi počasi postanejo ponarodele. Najstarejši pisci slovenskih pesmi so bili Primož Trubar, Jurij Dalmatin in Adam Bohorič. [5]

2.2.2 Moj očka ima konjička dva

Pesem Moj očka ima konjička dva izvira s Štajerske. Pripoveduje o neki osebi, verjetno fantu, ki si bo sposodil konja od svojega očeta, da bi lahko odjezdil v vas. Pripoveduje, kako je potoval v vas in se srečal s svojo ljubeznijo (v najdaljši verziji pesmi). V njej se pojavijo starinske besede, katerih pomen smo poiskale v SSKJ [6], in to so:

šimelj – šimelj -na in -mlja [mɛl] m (i) 1. konj belkaste barve: osedlati, vpreči šimeljna 2. zastar. obrazec, formular: uradnik se je držal šimeljna/uradniški šimelj [7];

dol – dól -a [tudi dou] m, mest. mn. stil. doléh (o) star. dolina: doli in drage; potok teče po dolu; globok dol / pesn. dol in breg • ekspr. zvonjenje se razlega čez hrib in dol daleč naokoli ♦ fiz. valovni dol točka v valu, v kateri je odmik navzdol največji; geogr. dol manjša, navadno stranska dolina [8];

konjič – konjič -iča m (i) nav. ekspr. manjšalnica od konj: osedlati konjiča; bel konjič / gugalni konjič [9];

drevi – drévi prisl. (e) raba peša danes zvečer: koncert bo drevi ob osmih; do drevi se bo vreme pokvarilo; za drevi pripravi dobro vino • star. krompir drevi in davi zmeraj [10].

Pesem Moj očka ima konjička dva ima tri različne verzije. Pri vseh verzijah nekateri zapojejo »za enega jaz prosil bom« namesto »za enega poprosil bom«. V prvi verziji so tri kitice, ki se končajo cing cingel, cingcangel ... in imajo skupaj 13 verzov. V drugi verziji so tri kitice, ki se končajo s »hojladrijahojladrija«. V tretji verziji je šest kitic, na koncu kitic zapojejo »cing cingelj cing cong«. Konec prve kitice se za razliko od prejšnjih dveh konča z verzom »veselo je moje srce«.

Prva verzija [11]	Tretja verzija [12]
Moj očka 'ma konjička dva, oba sta lepa šimeljna, cing cingel, cingcangel, cing cingel, cingcong, veselo je moje srce.	Moj očka ima konjička dva, oba sta lepa šimeljna. Cing cingelj cing cingelj cing cingelj cing cong, veselo je moje srce.
Za enega poprosil bom, da drevi v vas pojezdil bom, cing cingel, cingcangel ... veselo je moje srce.	Za enega poprosil bom, da drevi v vas pojezdil bom. Cing cingelj ...
Čez tri gore, čez tri dole, čez tri zelene travnike, bom jezdil k svoji ljub'ci v vas, prepeval in vriskal na glas.	Čez tri gore, čez tri dole, čez tri zelene travnike. Cing cingelj ...
	Bom jezdil, jezdil k ljubi v vas, prepeval, vriskal si naglas. Cing cingelj ...

	Konjič pred hišo prileti, se ljub'ca moja gor zbudi. Cing cingelj ... Konjiču bo dala šop sena, a meni vinca sladkega. Cing cingelj ...
--	--

Pesniška sredstva, ki se pojavljajo v pesmi, so:

- okrasni pridevki
 - ponavljanja
 - refren
 - rime
- Rime v pesmi – tretja, najdaljša verzija
Rime v prvi kitici: dva – šimeljna
Rime v drugi kitici: bom – bom
Rime v tretji kitici: gore – dole
Rime v četrti kitici: vas – naglas
Rime v peti kitici: prileti – zbudi
Rime v šesti kitici: sena – sladkega

Notni zapis za spremljavo (priloga) je napisan v tričetrtinskem taktu. Četrtnica meri 150, to je tempo vivace. Glavna melodija je napisana v violinskem ključu. Razpon not ima obseg od A do E2. Kot note se pojavljajo četrtnica, polovinka in polovinka s piko. Pavza je v skladbi samo ena – četrtnica pavza na koncu.

Zanimivo je, da je bila ta pesem zapisana v prvi zbirki slovenskih pesmi z naslovom Narodne pesmi z napevi avtorja Janka Žirovnika. Knjiga je nastala leta 1910, pesem pa je bila zapisana pod imenom Moj očka ima konjiča dva. [13]

2.2.3 Jaz pa ti pa židana marela

Pesem govori o prepiru med gospo in gospodom. Nihče izmed njiju ne želi peljati samokolnice. Razlaga starinskih besed, ki nastopajo v njej, je po SSKJ [6] naslednja:

židan (a) – židan -a -o prid. (î) star. svilen: židana obleka, ruta • ekspr. ima židan čas veliko prostega časa; ekspr. biti židane volje dobre [14];

parazol – parzol -a m (ô) 1. star. sončnik: sprehajala se je s svilenim parazolom / razpel je velik rdeč parazol 2. pog. dežnik: dež bo, vzemi parazol [15];

šajtrga – šajtrga -e ž (â) nižje pog. *samokolnica*: naložiti šajtrgo [16].

JAZ PA TI PA ŽIDANA MARELA

Jaz, pa ti, pa židana marela,
jaz, pa ti, pa židana marela,

jaz, pa ti, pa židana marela,
jaz, pa ti, pa židan parazol.

Jaz gospod, pa ti gospa,
pa kdo bo vozil šajtrga?

Pa jaz jo nočem, ti jo nočeš,
naj jo vozi, kdor jo hoče ... [17]

Pesniška sredstva v tej pesmi so:

- vključene starinske in pogovorne besede (parazol, šajtrga)
- ponavljanje (jaz, pa ti, pa židana marela)

2.2.4 Čuk se je oženil

Pesem pripoveduje o poroki med čukom in sovo ter njunem načrtovanju poročnega slavlja. Za to pesem ni znano, od kod prihaja. Glede na besedo »vereja« bi lahko sklepali, da prihaja z območja Spodnjega Brnika.[18]

Razlaga starinskih besed v tej pesmi po SSKJ [6]:

vereja – verēja -e ž kol, steber, na katerega se privežejo, pritrdijo vrata, lesa v plotu: odprl je lesa in se umaknil k vereji // pokončen kol, steber v plotu sploh: pritrditi late na vereje [19];

dota – dota -e ž (ó) denar, premoženje, ki ga prinese žena v zakon: dati, obljubiti doto hčeri; ima veliko doto; za doto je dobila hišo; imela je pol milijona dote // zlasti v kmečkem okolju delež, ki ga starši namenijo, določijo vsakemu otroku: drugemu sinu je izgovoril lepo doto; fant je svojo doto porabil za študij [20].

ČUK SE JE OŽENIL	ČUK SE JE OŽENIL
Čuk se je oženil, tralala, sova ga je vzela, hopsasa!	Čuk se je oženil, tralala, sova ga je vzela, hopsasa, sova ga je vzela, hopsasa!
Čuk sedi na veji, tralala, sova na vereji, hopsasa!	Čuk sedi na veji, tralala, sova na vereji, hopsasa, sova na vereji, hopsasa!
Sova čuku miga, tralala, dajva, se vzemiva, hopsasa!	Sova čuku miga, tralala, češ pa se vzemiva, hopsasa, češ pa se vzemiva, hopsasa!
Čuk pa sovo vpraša, tralala, kol'ko dota znaša, hopsasa!	Čuk pa sovo vpraša, tralala, kolko dota znaša, hopsasa, kolko dota znaša, hopsasa!
Eno bučo vina, tralala, en'ga petelina, hopsasa!	Eno bučo vina, tralala,
Vino bova spila, tralala, bučo pa ubila, hopsasa! [37]	

	enga petelina, hopsasa, enga petelina, hopsasa! Vino bova spila, tralala, bučo pa razbila, hopsasa, bučo pa razbila, hopsasa! [21]
--	--

Najdeni sta bili dve verziji pesmi, ki se razlikujeta v zadnjem verzu: bučo pa ubila/razbila. Pri veliko besedilih ni zapisano, da se zadnja vrstica ponovi, ko zapojemo.

Zanimivo je, da je ta pesem uporabljena v slavni Vltavi Bedřicha Smetane. Melodija Čuk se je oženil je bila samo spremenjena v mol.

V besedilu pesmi zasledimo naslednja pesniška sredstva:

- ponavljanje: tralala, hopsasa
- personifikacijo: sova in čuk se pogovarjata med seboj; se poročita; pijeta vino
- rabo starinskih in narečnih besed
- rime: veji – vereji
 vpraša – znaša
 vina – petelina
 spila – ubila

Pesem je napisana v D-duru in dvočetrtinskem taktu. Razpon not ima obseg od D1 do H1. Pojavljajo se osminke, četrтинke in polovinke. Pavz v pesmi ni.

2.3 Umetne pesmi

2.3.1 Umetnostna besedila in umetne pesmi

Umetnostna besedila so besedila, ki nimajo praktičnega pomena za ljudi in nas ne obveščajo o pomembnih stvareh. Napisana so zgolj zato, da v nas vzbudijo čustva in da nam krajšajo čas. Umetne pesmi predstavljajo nasprotje ljudskim pesmim, torej je avtor besedila in melodije znan. Avtorske oz. umetne pesmi so tudi avtorsko zaščitene, medtem ko lahko ljudske pesmi uporabljamo kjer koli, saj ne vemo, kdo je avtor. Najbolj znan slovenski pesnik je seveda France Prešeren, ampak njegove pesmi niso oz. niso bile namenjene temu, da se pojejo. Najbolj znani pisci pesmi v današnjem času so Maraaya, Alya, Nina Pušlar, člani raznih ansamblov in še mnogi drugi. Vsi ti uporabljajo sodobnejši jezik (sleng – jezik mladostnikov, pa tudi bolj knjižni jezik), če pa pogledamo besedila umetnih pesmi izpred 20 ali 30 let, najdemo veliko narečnih izrazov in besed, ki jih danes ne uporabljamo več. Čeprav so si ljudske in umetne pesmi zelo različne, obe vrsti izražata veliko čustev, pa tudi vzbudita čustva v nas. Pri umetnih pesmih so izražena čustva pisca oz. čustva poslušalca, avtorji pišejo pesmi z vsebino, ki je aktualna med njihovimi poslušalci.

2.3.2 Rdeči cvet

To je umetna pesem, ki so jo je napisal Marjan Stare za Beneške fante. Marjan Stare je napisal oz. iz italijanščine prevedel veliko besedil za omenjeni ansambel. Beneški fantje so najstarejši še delujoči ansambel v Sloveniji. Delovati so pričeli davnega leta 1952, kar pomeni, da so aktivni neprekinjeno že več kot petinpetdeset let. Leta 1951 se je pričela v radijskem programu takratnega Radia Ljubljana redna oddaja »Za beneške Slovence«, ki jo je vodil Edi Bucovaz. Prav za potrebe te oddaje je bil ansambel tudi ustanovljen. Po prvih radijskih oddajah je kmalu pričel prirejati koncerte širom Slovenije in v tujini. V vseh teh letih je imel ansambel več kot 11 000 javnih nastopov. Posnel je preko 200 skladb na ploščah, kasetah in zgoščenkah. V ansamblu je do sedaj sodelovalo 28 članov, trenutno so njegovi člani [22][23]:

Tomaž Kobol – vodja ansambla, pevec in solo kitarist,

Fabio Hlede – pevec,

Franci Kušar – harmonikar,

Vido Kristanc – kitarist,

Jože Prek – bas kitarist.

Pesem pripoveduje o fantu, ki je odšel na hrib Cadore in tam spoznal dekle, s katerim se je tudi poročil. Poročila sta se v kraju Pieve di Cadore, fant pa je podaril dekletu rdeči cvet. Ta zgodba naj bi se še dolgo ponavljala. Neznane, narečne besede po SSKJ [6]:

hribolazec: star. planinec, alpinist [24];

pajčolan: zelo redka in tanka tkanina [25];

Cadore: hrib v Dolomitih (Italija) [26];

Pieve di Cadore: kraj pod hribom Cadore [26].

Pesniška sredstva, ki se pojavijo v pesmi, so:

- okrasni pridevki: rdečo rožo, rožico dehtečo, modre oči sanjave, mlad hribolazec, dekle prelepo, ranem jutru, prelepi čarobni svet, pisane livade, beli pajčolan, hčerka zala
- ponavljanja: Cadore, Cadore, Cadore; rdečo, rdečo, rdečo; vrnila, vrnila, vrnila
- poosebitev: zapeli v ranem jutru so zvonovi; ljubezen združuje srca
- Rime: opazila – zaljubila – vrnila
zala – spoznala

<p>RDEČI CVET [27] Marjan Stare</p> <p>V laseh nosila je rdečo rožo, kot ogenj živo, rožico dehtečo, vabile modre so oči sanjave, dekle z gore Cadore, Cadore, Cadore.</p> <p>Mlad hribolazec je prišel v planine, dekle prelepo je takoj zasnuvil, zapeli v ranem jutru so zvonovi, v Pieve di Cadore, Cadore, Cadore.</p>	<p>Ko je prišla na pisane livade, lepoto njeno gora je opazila, Cadore se je vanjo zaljubila, več se ne bo vrnila, vrnila, vrnila.</p> <p>Rdeči cvet ljubezen je razvnel, dekle odpeljal je v prelepi, čarobni svet.</p> <p>Odtlej pa nosi rožico rdečo v laseh še njena mala hčerka zala, da fanta mladega bi tam spoznala, ko pojde v hrib Cadore, Cadore, Cadore.</p>
---	--

Rdeči cvet ljubezen je razvnel, dekle odpeljal je v prelepi, čarobni svet. Po dolgih letih pa očeta vpraša dekletce malo, kje je mama moja? Odšla je mati tvoja v hrib Cadore, da ti prinese rožo rdečo, rdečo, rdečo.	Tako ljubezen se naprej ponavlja, združuje srca v belem pajčolanu, pomladi spet cvetejo rdeče rože, vabijo v hrib Cadore, Cadore, Cadore Rdeči cvet ljubezen je razvnel dekle odpeljal je v prelepi, čarobni svet.
---	---

2.3.3 Zemlja pleše

Ta pesem je umetna pesem, katere glasbo je napisal Mojmir Sepe, besedilo pa Gregor Strniša. Prvič jo je izvedla Marjana Deržaj leta 1962 na 1. festivalu Slovenske popevke. [28]

Ta pesem je zelo popularna. Veliko pevcev pa tudi pevskih zborov jo poje. V naši anketi smo uporabile izvedbo s pevko Anjo Rupel.

Pesem govori domnevno o »plesu« življenja, da čas teče naprej in se ne ustavi. To je tudi značilnost besedil Gregorja Strniše, saj on rad vključuje v svoje pesmi veselje oz. z veseljem povezane stvari.

VERZIJA 1 Sredi zvezd, noč in dan, se vrtil ta svet, Zemlja pleše tja med zvezde, pade sneg, pride maj, pride spet jesen, tisoč let že Zemlja pleše. Orion, saksofon, mesec, kontrabas, Zemlja pleše tja med zvezde. In z njo v gradu vsak oblak in vse ceste in celo ta najin mali dom. [29]	VERZIJA 2 Sredi zvezd, noč in dan, se vrtil ta svet Zemlja pleše tja med zvezde. Pade sneg, pade maj, pride spet jesen, tisoč let že Zemlja pleše. Orion, saksofon, Mesec, kontrabas, Zemlja pleše tja med zvezde. In z njo grad, vsak oblak in vse ceste in celo ta najin mali dom ... In celo ta najin mali dom. [30]
--	---

Glavni razliki med tema dvema priredbama sta v tem, da se v verziji 1 glasi verz »pade sneg, pride maj«, v drugi pa »pade sneg, pade maj«. V prvi verziji se pojavi »in z njo v gradu vsak oblak«, v verziji 2 pa »in z njo grad, vsak oblak«. Originalno besedilo predstavlja 2. verzija, 1. verzija pa se je prvič pojavila v izvedbi ansambla Avia band.

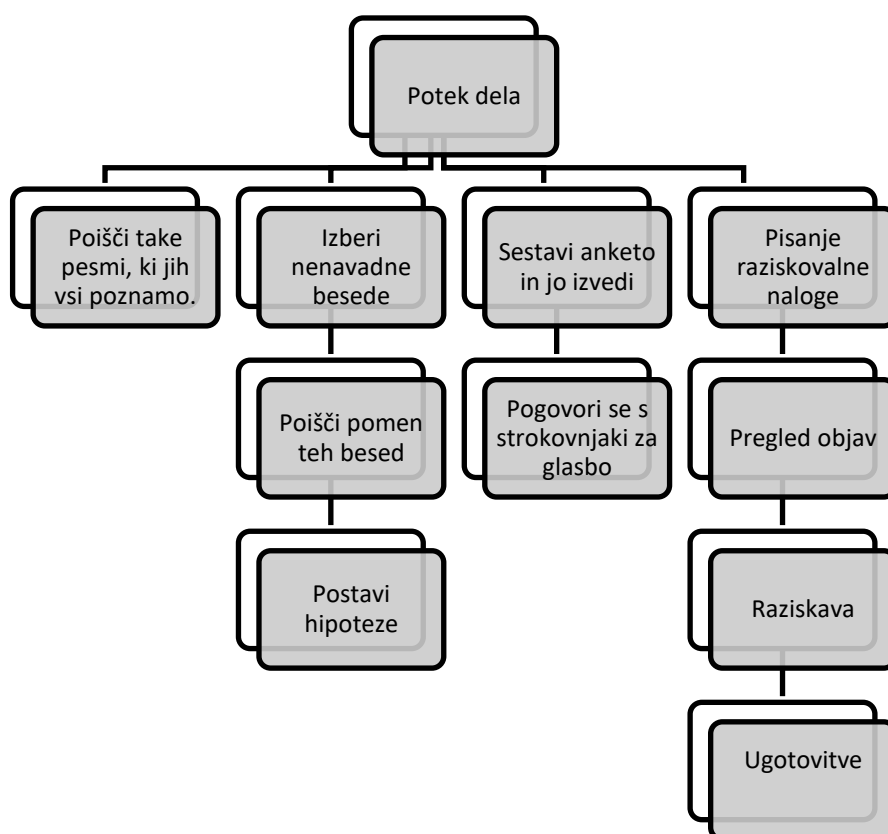
Pesniška sredstva v tej pesmi so:

- ponavljanje: ta najin mali dom
- poosebitev: Zemlja pleše, in z njo (pleše) v gradu vsak oblak in vse ceste
- okrasni pridevek: mali dom

3 METODOLOGIJA

3.1 Načrt našega dela

Ker smo idejo dobile že takoj med ogledom oddaje Slovenija ima talent, smo kar kmalu začele razmišljati, kako bi se lotile raziskave. Sestavile smo načrt dela (slika spodaj). Najprej smo poiskale take pesmi, za katere smo bile prepričane, da jih poznajo vsi ali pa skoraj vsi in vsebujejo (do sedaj) nam neznane besede. Potem pa smo želele najprej izvesti anketo, nato pa še nekaj pogovorov s strokovnjaki za glasbo.

3.2 Pregled objav

Večino podatkov v našem pregledu objav smo našle na spletu, v knjižnici in učbenikih za glasbeno vzgojo.

3.3 Anketa

Sestavljanje ankete je bilo dolgotrajno in polno težav. Razrešiti smo morale problem, kako zagotoviti, da bodo vsi anketiranci zagotovo razmišljali o isti pesmi. Ta problem smo razrešile tako, da smo v anketiranje vključile zvočne posnetke. Anketiranje je potekalo na dva načina:

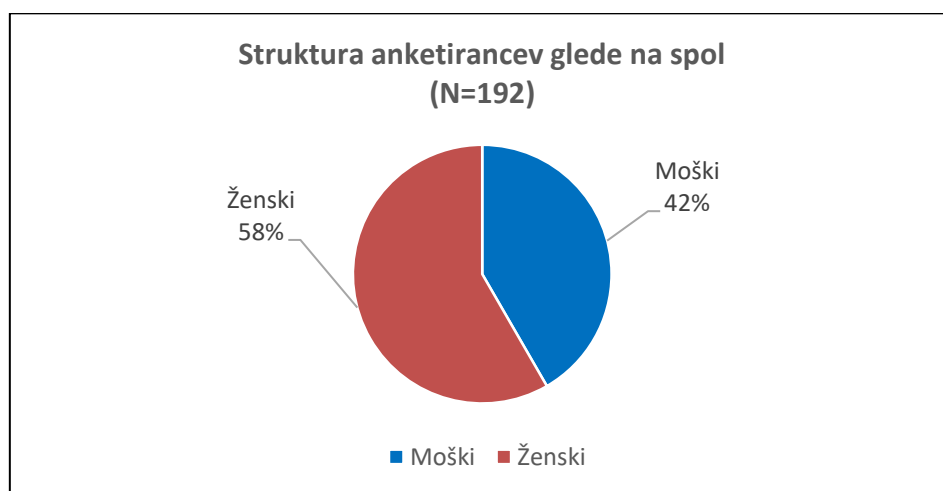
1. način – papir in PowerPoint

Za anketirance smo pripravile PowerPoint, na katerem so bili zapisani vprašanja in možni odgovori. Na vsakem diapozitivu je bilo po eno vprašanje. V nekatere diapozitive smo vključile tudi slike in predvajale pesmi. Vprašanja (priloga) smo anketirancem v celoti glasno prebrale in jim nato razložile, kaj morajo storiti. Potem smo jim dale čas, da so lahko še sami prebrali vprašanje in nanj odgovorili. Odgovore so anketiranci zapisovali na list papirja. Na tak način smo anketirale:

- učence na naši šoli od 4. do 9. razreda,
- skupino staršev na roditeljskem sestanku,
- učitelje in vzgojitelje na njihovi konferenci.

2. način – spletna anketa

Ker smo želele vprašati večje število oseb, reševanje ankete na prej opisani način pa ni bilo primerno, smo pripravile še anketo v spletni obliki. Vsa vprašanja, slike in vključeni zvočni posnetki pesmi so ostali enaki. Uporabile smo spletno anketo EnKlik, ki je dostopna na naslovu <https://www.1ka.si/> [31], in povezavo nanjo poslale po e-pošti dvema skupinama oseb: osebam, ki pripadajo generaciji naših staršev, in osebam, ki pripadajo generaciji naših starih staršev. V spletno anketo smo vnesle tudi podatke, ki so jih anketiranci zapisovali na papir. Tako je bilo preštevanje in sortiranje odgovorov hitrejše.

Graf 1: Struktura anketirancev glede na spol

Anketo je reševalo 192 oseb, od tega jih je bilo 80 moških (42 %) in 112 žensk (58 %). Strukturo anketirancev glede na spol prikazuje graf 1. Razdelile smo jih v tri starostne skupine (tabela 1):

- Skupina »učenci« zajema vse učence. To je 39 učencev 4. in 5. razreda in 61 učencev predmetne stopnje od 6. do 9. razreda. Skupaj je to 100 učencev.
- Skupina »starši« zajema resnične starše učencev naše šole in tiste anketirance, ki so po starosti primerljivi z njimi. Pripada jim 47 anketirancev.
- Skupina »stari starši« zajema resnične stare starše nekaterih učencev naše šole in tiste anketirance, ki so po starosti primerljivi z njimi. Tej skupini pripada 45 anketirancev.

Tabela 1: Razdelitev anketirancev glede na starostno strukturo

Starostna struktura (N = 192)	Število	Generacija	Število	Delež (v %)
do 10 let	39	učenci	100	52
11–15 let	61			
16–25 let	0		0	0
26–45 let	47	generacija »staršev«	47	24
46–65 let	32	generacija »starih staršev«	45	24
več kot 65 let	13			
Skupaj	192		192	100

V anketo smo vključile posnetke treh ljudskih pesmi, ki jih prepevamo od ranega otroštva dalje, ter dveh starejših in zelo znanih umetnih pesmi, eno z narodno-zabavnega področja in eno popevko:

- Moj očka ima konjička dva [32]
- Jaz pa ti pa židana marela [33]
- Čuk se je oženil [34]
- Rdeči cvet v originalni izvedbi ansambla Beneški fantje [35]
- Zemlja pleše v izvedbi Anje Rupel [36]

3.4 Pogovor s poznavalci glasbe

O petju in učenju besedil pesmi smo se pogovorile z gospo Zdenko Štefančič, ki je upokojena učiteljica solo petja, prej pa je delala v Ljubljani. Obiskale smo upokojene učiteljice z naše šole (Martino Podpečan, Marijo Kobale, Viko Venišnik, Darinko Vodušek) in se z njimi pogovarjale o petju nekoč in starih besedah, ki nastopajo v izbranih pesmih. Pogovorile smo se tudi z učiteljico glasbe na naši šoli, gospo Evo Stvarnik, in jo vprašale, kaj meni o glasbeni vzgoji v šoli in razumevanju besedil pesmi.

4 IZSLEDKI IN RAZPRAVA

Raziskava je razdeljena na dva dela. V prvem delu so predstavljeni rezultati ankete, v drugem pa so opisani intervjuji in pogovori z učiteljicami. Vsa vprašanja, v katerih anketirance sprašujemo o določeni pesmi, se navezujejo na eno od pesmi *Moj očka ima konjička dva*, *Jaz pa ti pa židana marela*, *Čuk se je oženil*, *Rdeči cvet* in *Zemlja pleše*.

4.1 Poznavanje pesmi med anketiranci

Med anketiranjem smo vsem 192 anketirancem predvajale vsako od zgoraj naštetih pesmi in za vsako pesem posebej vprašale, ali jo poznajo. V spodnji tabeli so prikazani vsi njihovi odgovori.

Tabela 2: Poznavanje pesmi med anketiranci

Ali poznate spodaj zapisane pesmi? (N=192)	Pesem poznam.	Pesmi ne poznam.
Moj očka ima konjička dva	192	0
Jaz pa ti pa židana marela	190	2
Čuk se je oženil	192	0
Rdeči cvet	161	31
Zemlja pleše	189	3

Vsi anketiranci so poznali pesmi *Moj očka ima konjička dva* in *Čuk se je oženil*. Dva izmed anketirancev nista poznala pesmi *Jaz pa ti pa židana marela*, trije pa niso poznali pesmi *Zemlja pleše*. Enaintrideset anketirancev ni poznalo pesmi *Rdeči cvet*, vendar to predstavlja le 16 % vprašanih oseb. Tako lahko za vsako izbrano pesem trdimo, da jo večina anketirancev pozna. In ne samo to, med samim anketiranjem so jih, predvsem mlajši učenci, tudi zapeli. S tem lahko potrdimo svojo prvo hipotezo.

1. hipoteza Večina anketirancev bo poznala pesmi, ki bodo predvajane med anketo, in to so <i>Moj očka ima konjička dva</i> , <i>Jaz pa ti pa židana marela</i> , <i>Čuk se je oženil</i> , <i>Rdeča roža</i> in <i>Zemlja pleše</i> .	
--	---

4.2 Čemu pri petju namenimo največ pozornosti?

Anketirance smo vprašale, čemu pri petju namenijo največ pozornosti. Ponudili smo jim dva odgovora:

- melodiji in ritmu,
- vsebini oz. besedilu.

V spodnji tabeli so prikazani vsi njihovi odgovori.

Tabela 3: Čemu pri petju namenimo več pozornosti?

Čemu ste pri petju namenili več pozornosti? (N = 192)	Število odgovorov	Delež (%)
Melodiji in ritmu.	136	71
Vsebini oz. besedilu.	56	29

Večina anketirancev nameni več poudarka melodiji in ritmu pesmi, takih je kar 136 oz. 71 %. Manj številčni so tisti, ki bolj prisluhnejo vsebini oz. besedilu pesmi – tako je odgovorilo 56 anketirancev, kar predstavlja 29 %. Zanimivo bi bilo isto vprašanje postaviti drugačni populaciji anketirancev, npr. opernim pevcem ali pa raperjem. Morda bi dobili drugačne rezultate. Za večino naših anketirancev pa vsekakor velja, da namenijo več pozornosti melodiji in ritmu kot pa besedilu pesmi. S tem smo potrdili našo drugo hipotezo.

2. hipoteza Večina anketirancev daje pri petju pesmi več pozornosti melodiji in ritmu kot besedilu.	
--	---

4.3 Kako se učimo besedilo pesmi?

Vprašale smo, kako se naši anketiranci največkrat naučijo besedilo pesmi. Tudi tukaj sta bila na voljo dva odgovora:

- da poslušajo, kaj pojejo drugi, in se ob tem naučijo besedilo pesmi;
- da berejo besedilo pesmi in se ga ob tem naučijo.

V spodnji tabeli so zapisani odgovori vseh 192 anketiranih oseb.

Tabela 4: Način učenja besedila pesmi

Kako ste se največkrat naučili besedilo pesmi? (N = 192)	Število odgovorov	Delež (%)
Poslušal sem, kaj pojejo drugi.	141	73
Prebral sem besedilo in se ga naučil.	51	27

Večina anketirancev se je besedila naučila tako, da je poslušala, kaj pojejo drugi, takih je kar 141 oz. 73 %. Preostali so se besedilo največkrat naučili tako, da so ga brali. Takih je 51 ali 27 %. Lahko potrdimo tretjo hipotezo, saj večina posluša druge in se besedila uči na tak način.

3. hipoteza Večina anketirancev se je besedila pesmi naučila tako, da so poslušali druge.	
--	---

Hkrati z našim zanimanjem, kako se anketiranci naučijo besedilo pesmi, nas je zanimalo tudi, kakšen odnos imajo anketiranci do besedila pesmi, ki ga pojejo, ali razumejo besede, ki jih prepevajo, in če jih ne, ali se potrudijo in poiščejo njihov pomen. Izkoristile smo priložnost in vsem anketirancem zastavile dodatni dve vprašanji:

- Ali ste kdaj v besedilu naleteli na »čudne«, neznane ali nerazumljive besede?
- Kako pogosto ste se potrudili in poiskali pomen neznanih besed v pesmi?

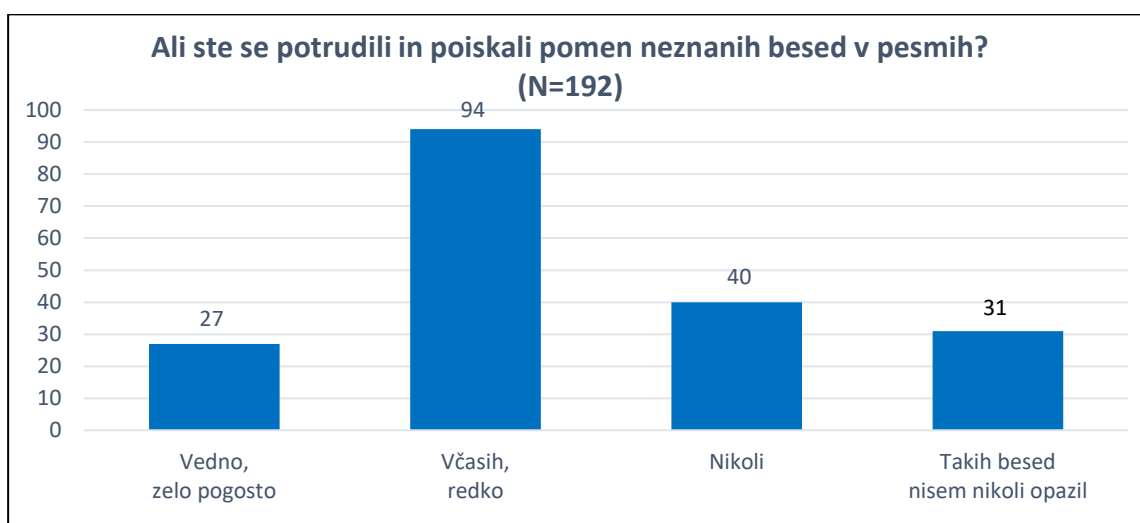
Graf 2: Delež anketirancev, ki so v pesmih že opazili neznane besede

Tabela 5: Pogostost iskanja pomena neznanih besed pri anketirancih

Kako pogosto ste se potrudili in poiskali pomen neznanih besed v pesmi? (N = 192)	Število odgovorov	Delež (%)
Vedno, zelo pogosto.	27	14
Včasih, redko.	94	49
Nikoli.	40	21
Takih besed nisem nikoli opazil.	31	16

Večina je na takšne besede že naletela, takih je 161 oz. 84 %, 31 oseb oz. 16 % pa takih besed še ni opazilo. Odziv anketirancev glede na odkrite neznane osebe je različen:

- vedno ali zelo pogosto pomen neznanih besed išče 27 ljudi ali 14 % vprašanih;
- včasih ali redko poišče pomen nenavadnih besed 94 anketirancev oz. 49 %;
- za poizvedovanje se nikoli ne odloči 40 vprašanih ali 21 %;
- 31 anketirancev ali 16 % pa je trdilo, da takih besed niso nikoli opazili.

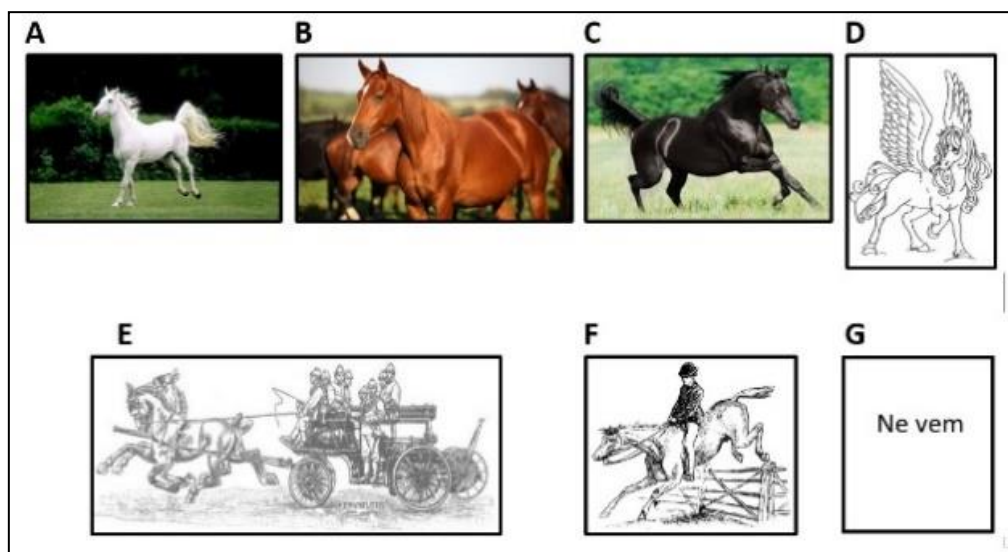

Graf 3: Kako pogosto iščemo pomen neznanih besed?

4.4 Razumevanje besed

4.4.1 Šimelj

Pesem *Moj očka ima konjička dva* poznajo vsi anketiranci. Besedilo pravi: »... oba sta lepa lepa šimeljna«. Anketirance smo vprašali, kakšen je konj, ki mu rečemo šimelj. V pomoč smo jim ponudili šest slik različnih konjev in sliko z odgovorom *ne vem* (slika 1). Ker smo pričakovali, da se bodo odgovori anketirancev različnih starosti razlikovali, smo jih razvrstili po starostnih skupinah, tako kot kaže tabela št. 6.

Slika 1: Slike konjev za pomoč pri izboru šimeljna

Tabela 6: Razumevanje besede šimelj pri anketirancih

Kakšen je konj, ki mu rečemo šimelj? (N = 192)	odgovori: učenci		odgovori: »starši«		odgovori: »stari starši«		odgovori SKUPAJ	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Beli konj	7	7	4	9	11	25	22	11
Rjavi konj	23	23	12	25	3	7	38	20
Črni konj	20	20	3	6	16	35	39	20
Krilati konj	10	10	1	2	0	0	11	6
Konj, ki vleče voz	12	12	8	17	8	18	28	15
Konj, ki nosi jezdeca	22	22	5	11	1	2	28	15
Ne vem	6	6	14	30	6	13	26	13
Skupaj	100	100	47	100	45	100	192	100

Ugotovile smo, da je najmanj učencev (če ne štejemo odgovora »ne vem«) izbralo pravilni odgovor, tj. beli konj. Takih je bilo 7 oz. 7 %. Največ anketiranih učencev je izbralo drugi odgovor, rjavi konj – bilo jih je 23 oz. 23 %. Za črnega konja se je odločilo 20 učencev ali 20 %. Krilatega konja je izbralo 10 učencev, kar predstavlja 10 %. Konja, ki vleče voz, je obkrožilo

12 učencev ali 12 %, konja, ki nosi jezdeca, pa je izbralo kar 22 učencev ali 22 %. Tistih, ki odgovora ne poznajo, je bilo 6, kar predstavlja 6 % vprašanih učencev.

Ugotovile smo, da so le redki iz skupine »staršev« izbrali pravilni odgovor, tj. beli konj. Taki so bili 4 oz. 9 %. Največ anketiranih »staršev« je izbralo drugi odgovor (če ne štejemo odgovora »ne vem«) – rjavi konj – bilo jih je 12 oz. 25 %. Za črnega konja so se odločili 3 »starši« oz. 6 % vprašanih. Krilatega konja je izbral le en »starš«, kar predstavlja 2 %. Konja, ki vleče voz, je obkrožilo 8 »staršev« ali 17 %, konja, ki nosi jezdeca, pa je izbralo 5 »staršev« ali 11 %. Tistih, ki odgovora ne poznajo, je bilo kar 14, kar predstavlja 30 % staršev.

Ugotovile smo, da je kar nekaj »starih staršev« izbralo pravilni odgovor, tj. beli konj. Takih je bilo 11 oz. 25 %. Rjavega konja so obkrožili 3 »stari starši« ali 7 % anketirancev. Za črnega konja se je odločilo največ »starih staršev«, in sicer 16, kar predstavlja 35 %. Nihče izmed njih se ni odločil za krilatega konja. Konja, ki vleče voz, je obkrožilo 8 »starih staršev« ali 18 %, konja, ki nosi jezdeca, pa je izbral zgolj eden ali 2 %. Tistih, ki odgovora ne poznajo, je bilo 6, kar predstavlja 13 % vprašanih »starih staršev«.

Na podlagi tega vprašanja smo ugotovile, da smo pravilno pričakovale razplet. Najmanj pravilnih odgovorov so dosegli učenci, tj. 7 %, sledili so jim starši z 9 % pravilnih odgovorov, največ pravilnih odgovorov pa so dosegli »stari starši«, tj. 25 %. Na splošno pa velja, da velika večina anketirancev vsake skupine ne pozna besede »šimelj«.

4.4.2 Židana marela in židan parazol

Pesmi Jaz pa ti pa židana marela le 2 učenca od 192 anketirancev nista poznala. V tej pesmi nastopata dve starinski besedi (židana, parazol). Zanimalo nas je, ali anketiranci poznajo ti dve besedi, zato smo jim predvajali zvočni posnetek [33] in jih vprašali:

- Kaj pomeni izraz židana marela? Kakšni mareli rečemo, da je židana?
- Kaj pomeni izraz židan parazol? Kaj je to parazol?

Tabela 7: Razumevanje izraza židana marela pri anketirancih

Kaj pomeni izraz židana marela? Kakšni mareli rečemo, da je židana? (N = 190)	odgovori: učenci		odgovori »starši«		odgovori »stari starši«		odgovori SKUPAJ	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Svilena.	2	2	12	26	15	33	29	15
Vesela ipd.	31	32	17	36	9	20	57	30
Lepa ipd.	5	5	3	6	16	36	24	13
Nesmiselno – stara, preluknjana.	13	13	2	4	0	0	15	8
Ne vem ali pa niso odgovorili.	47	48	13	28	5	11	65	34
Skupaj	98	100	47	100	45	100	190	100

Odgovori anketirancev so bili taki, da jih je bilo mogoče razvrstiti v 5 značilnih skupin, tako kot kaže tabela 7. Kot je bilo predvideno, je večina anketirancev mislila narobe oz. ni vedela, kaj ta izraz pomeni. Najmanj so izraz židana marela poznali učenci, takih je bilo 1 % vseh anketirancev. Malo bolje so ga poznali starejši; iz generacije »staršev« je bilo takih 6 % vseh anketirancev, iz generacije »starih staršev« pa 8 % vseh anketirancev.

Najpogostejša odgovora v posamezni starostni skupini sta bila (tabela 7):

- pri učencih: ne vem in vesela marela,
- pri »starših«: vesela marela in ne vem,
- pri »starih starših«: lepa (in podobne izpeljave, npr. pisana, okrašena) in svilena marela.

Nekaj učencev je zapisalo tudi manj smiselne odgovore, npr. preluknjana, nova, stara, velika, žegnana, marela za zabavo, marela, ki je »fajn« ipd.

Iz odgovorov vseh anketirancev razberemo, da so najpogosteje za odgovor zapisali: ne vem in vesela marela. Odgovor svilena marela najdemo na tretjem mestu in predstavlja le 15 % vseh odgovorov. Sklenemo lahko, da velika večina anketirancev ni poznala pomena izraza židana marela.

Parazol

Pri poznavanju besede »parazol« je bila situacija podobna kot pri poznavanju izraza »židana marela«, le da je ta izraz poznalo še manj ljudi, le 11 % vseh anketirancev. Rezultati po starostnih skupinah pa so sledeči: med učenci je izraz parazol poznalo 2 % učencev, pri »starših« je bilo takih 11 % in pri »starih starših« 24 %. Pri vseh starostnih skupinah je močno prevladoval odgovor *ne vem*; med učenci je bilo takih 85 %, v skupini »staršev« 64 % in v skupini »starih staršev« 58 %. V skupnem seštevku je tako odgovorilo kar 73 % anketirancev.

Tabela 8: Razumevanje izraza židan parazol pri anketirancih

Kaj pomeni izraz židan parazol? Kaj je parazol? (N = 190)	odgovori: učenci		odgovori: »starši«		odgovori: »stari starši«		odgovori: SKUPAJ	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Senčnik, sončnik, marela za sonce ipd.	2	2	5	11	11	24	18	10
Ene sorte marela, dežnik ipd.	4	4	11	23	8	18	23	12
Nesmiselni odgovori, npr. klobuk, fižol.	9	9	1	2	0	0	10	5
Ne vem.	83	85	30	64	26	58	139	73
Skupaj	98	100	47	100	45	100	190	100

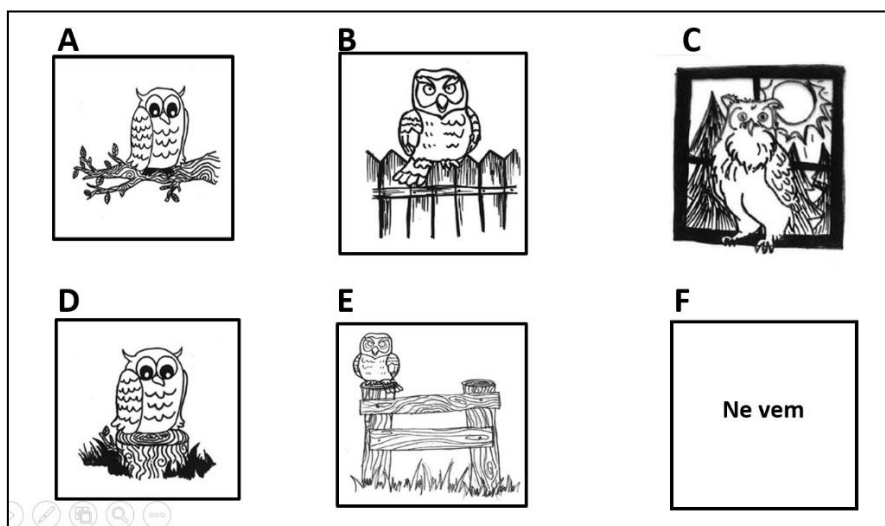
4.4.3 Vereja in dota

Čuk se je oženil je zelo poznana pesem, saj jo poznajo čisto vsi anketiranci (100 %). Zanimalo nas je, ali poznajo besedi vereja in dota, zato smo jih vprašali:

- Kaj je to vereja? Kje sedi sova?
- Kaj je dota?

Vereja

Med anketiranjem smo jim predvajali zvočni posnetek pesmi [34]. Da bi se lažje odločali, smo jim ponudili šest možnih odgovorov in k vsakemu od ponujenih odgovorov dodali tudi ustrezno sliko (slika 2). Odgovori anketirancev so zbrani v spodnji tabeli 9.

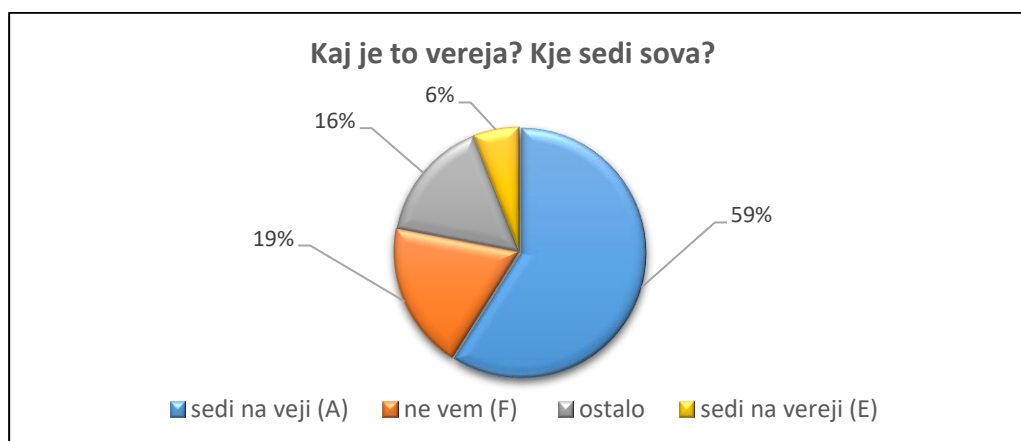

Slika 2: Slike sove za pomoč pri izbiri vereje

Tabela 9: Razumevanje besede vereja pri anketirancih

Kaj je to vereja? Kje sedi sova? (N = 192)	odgovori učenci		odgovori: »starši«		odgovori: »stari starši«		odgovori: SKUPAJ	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
A – na veji	74	74	20	43	20	45	114	59
B – na ograji	11	11	0	0	5	11	16	8
C – na okenski polici	4	4	2	4	1	2	7	4
D – na štoru	3	3	3	6	1	2	7	4
E – na stebru ograje	7	7	3	6	2	4	12	6
F – ne vem	1	1	19	41	16	36	36	19
Skupaj	100	100	47	100	45	100	192	100

Z gotovostjo lahko trdimo, da je vereja beseda, ki je naši anketiranci ne poznajo, saj je le 6 % vseh vprašanih izbralo pravilni odgovor (E). Najpogosteje izbran odgovor je bil (A), da sova sedi na veji. To možnost je izbralo kar 59 % vseh anketirancev (graf 4) oz. kar 73 % tistih anketirancev, ki niso izbrali odgovora *ne vem*.

Graf 4: Razumevanje besede vereja pri anketirancih

Večina učencev, kar 74 %, je odgovorila, da sova sedi na veji (možnost A), 11 % učencev je izbralo možnost B (sova sedi na ograji), 4 % učencev je izbralo okensko polico (C), 3 % učencev se je odločilo za štor, 7 % jih je izbralo pravičen odgovor E (sedi na stebru ograje), samo 1 % pa je izbralo možnost F (*ne vem*).

Pri generaciji »staršev« sta bili najbolj popularni možnosti, da sova sedi na veji (43 % anketirancev) in možnost *ne vem* (41 % anketirancev). Vsi drugi odgovori so bili zastopani v manjših deležih: pravičen odgovor E je izbralo 6 % vprašanih, odgovor C (na okenski polici) si je pridobil 4 % vseh vprašanih, odgovor D (na štoru) pa 6 %.

Podobno je bilo pri generaciji »starih staršev«, tudi tu sta bili najpogostejši izbiri A (na veji) in F (*ne vem*); da sova sedi na veji (A), jih je menilo 45 %, za odgovor *ne vem* (F) pa se jih je odločilo 36 %. Tudi tu so bili vsi ostali odgovori zastopani v manjših deležih. Presenetljivo je, da so člani te generacije imeli najmanj pravičnih izbranih odgovorov, samo 4 %, kar pa v bistvu pomeni samo 1 odgovor manj kot pri generaciji »staršev«.

Dota

V pesmi pojemo: »... kol'ko dota znaša, hopsasa ...«. Anketirance smo vprašali, kaj je dota. Odgovore so vpisovali v polje za besedilo. Nekateri so odgovorili s celim stavkom, nekateri z nekaj besedami, nekateri pa z eno besedo. Njihovi odgovori so razporejeni v spodnji tabeli 10.

Tabela 10: Razumevanje besede dota pri anketirancih

Kaj je dota? (N = 192)	odgovori: SKUPAJ	
	št.	%
Ustrezen odgovor.	106	55
Nepopoln odgovor (npr. dota je plačilo za nevesto) in dvoumen odgovor (npr. dota je plačilo).	6 19	3 10
Nesmiseln odgovor (ples, poroka, starost itd.).	12	6
Ne vem ali prazno polje.	49	26
Skupaj	192	100

Odgovore, ki jih prikazuje tudi graf 5, smo razporedili najprej v tri skupine (A, B in C), potem pa smo jih znotraj skupine C še dodatno ovrednotili in jih razdelili na tri podskupine.

Skupina (A):

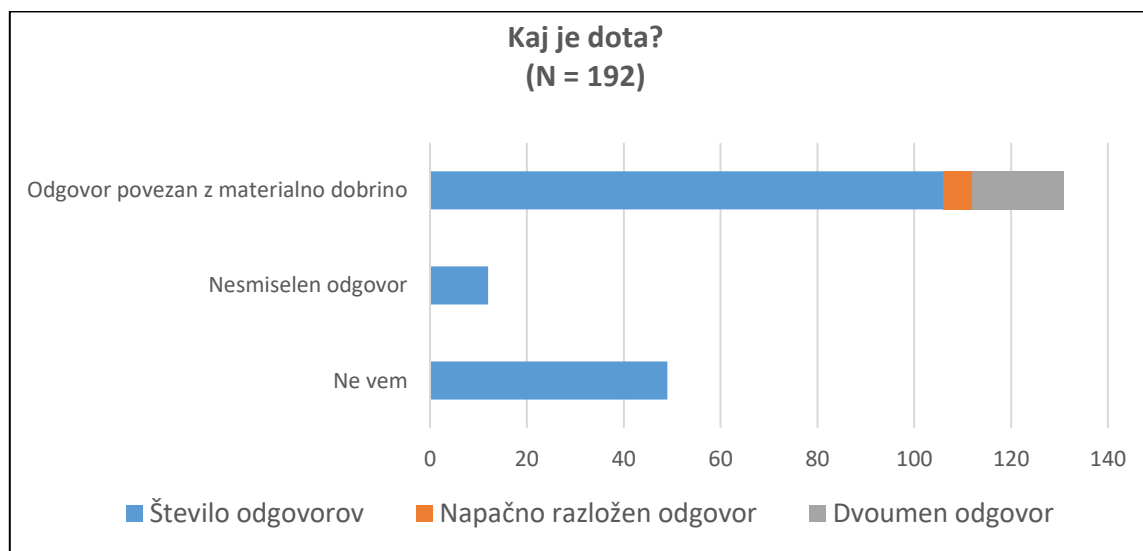
49 anketirancev, to je 26 %, je odgovorilo *ne vem* ali pa odgovora sploh niso napisali. Med njimi je bilo 29 učencev, 6 »staršev« in 2 iz generacije »starih staršev«. Tu se nam zastavlja vprašanje, ali anketiranci zares niso vedeli odgovora ali pa se jim ga ni ljubilo napisati.

Skupina (B):

12 anketirancev je podalo nesmiselne odgovore: ples, hrana, poroka, kupčija, starost, cena, zapuščina. Vse te odgovore so zapisali učenci.

Skupina (C):

V odgovorih vseh ostalih 131 anketirancev je bila navedena povezava med mladoporočencema, poroko in denarjem oz. drugimi materialnimi dobrinami. Toda nekaterih odgovorov ne moremo šteti za pravilne, in sicer so to: da je dota plačilo za nevesto; odkup neveste; kolikor ženin da za nevesto ipd. Takih odgovorov je bilo 6. V nekaterih odgovorih pa so anketiranci preskromno pojasnili, kaj je to dota. Iz odgovora »dota je plačilo« namreč ni razvidno, kdo komu plača – ali starši nevesti ali ženin nevestinim staršem ipd. Takih odgovorov je bilo 19. Odgovorov, iz katerih bi lahko sklepali na poznavanje besede dota, je bilo torej 106, kar predstavlja 55 % vseh anketirancev. Glede na starostno skupino je pravilno odgovorilo 29 učencev, 37 »staršev« in 40 anketirancev iz generacije »starih staršev«.

Graf 5: Odgovori anketirancev na vprašanje Kaj je dota?

4.4.4 Kadore

Anketirancem smo predvajale zvočni posnetek pesmi Rdeči cvet v izvedbi ansambla Beneški fantje [35] in jih vprašale, kaj pomeni v njej beseda Kadore. 25 oseb je zapisalo, da te pesmi ne pozna, odgovori preostalih 165 oseb pa so zapisani v spodnji tabeli.

Tabela 11: Razumevanje besede Kadore pri anketirancih

Kaj pomeni beseda Kadore? (N = 165)	odgovori: učenci		odgovori: »starši«		odgovori: »stari starši«		odgovori: SKUPAJ	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Ime fanta	15	20	9	20	14	31	38	23
Ime dekleta	11	15	2	4	0	0	13	8
Ime kraja	8	11	2	4	0	0	10	6
Ime gore	14	18	15	34	18	40	47	28
Ime reke	0	0	0	0	0	0	0	0
Ime rože	16	21	4	9	4	9	24	15
Ne vem	11	15	13	29	9	20	33	20
Skupaj	75	100	45	100	45	100	165	100

Ugotovile smo, da je beseda Kadore nepoznana beseda, saj smo dobile zelo različne odgovore iz vseh generacij. Najpogostejši trije odgovori so bili:

- ime gore; pravilno jo je razumelo 28 % vseh anketirancev, ki pesem pozna;
- ime fanta; tako je menilo 23 % vseh anketirancev, ki pesem pozna;
- ne vem; tako je odgovorilo 20 % vseh anketirancev, ki pesem pozna.

Učenci, ki so pesem poznali, so imeli zelo enakomerno razporejene odgovore: pravilni odgovor je obkrožilo 18 % učencev, 20 % učencev je mislilo, da je Kadore ime fanta, 15 % jih je bilo mnenja, da je ime dekleta, 11 % ime kraja, 21 % ime rože, 15 % pa odgovora ni vedelo. Če upoštevamo vse učence, jih največ, to je četrtina od vseh 192 anketirancev, pesmi ni poznalo.

Anketiranci iz generacije »staršev« so najpogosteje obkrožili pravilen odgovor (34 %), drugi največkrat izbrani odgovor (29 %) je bil *ne vem*, 20 % jih meni, da je to ime fanta, 4 %, da je to ime dekleta, 4 %, da je ime kraja, 9 %, da je ime rože, 4 % pa pesmi niso poznali.

Anketiranci iz generacije »starih staršev« so se pri poznavanju pomena besede Kadore zopet najbolje odrezali, saj jih je kar 40 % izbralo pravilni odgovor. 31 % je izbralo, da je to ime fanta, 9 % jih je bilo za ime rože, 20 % pa odgovora ni vedelo.

Beneški fantje

Anketirance smo vprašali še, če vedo, kateri ansambel poje pesem Rdeči cvet, ki so jo pravkar poslušali. Dobili smo 161 odgovorov. Pravilni odgovor, Beneški fantje, je zapisalo 7 učencev (9 %), 33 »staršev« (75 %) in 35 »starih staršev« (81 %), kar kaže na to, da ima pesem Rdeči cvet prepoznaven ritem in besedilo, saj jo kljub njeni starosti pozna velika večina odraslih.

4.4.5 Orion

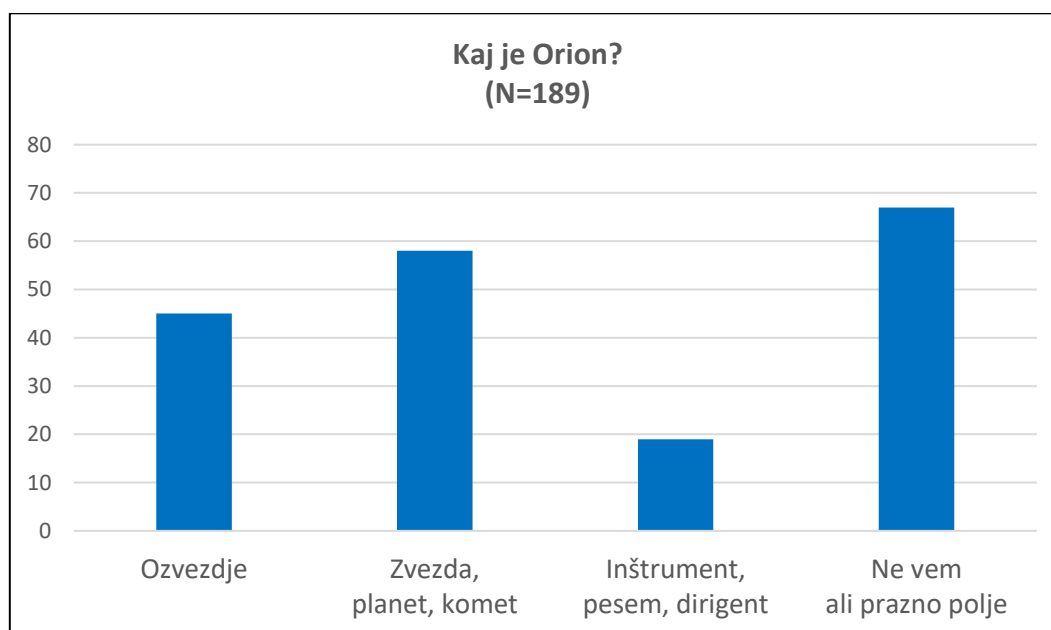
Anketiranci so poslušali predvajanje zvočnega posnetka pesmi Zemlja pleše [36]. Od 192 anketirancev je pesem poznalo 189 oseb in le-te smo vprašali, kaj pomeni beseda Orion. Njihovi odgovore smo razporedili v štiri skupine in so zbrani v spodnji tabeli 13.

Tabela 12: Razumevanje besede Orion pri anketirancih

Kaj pomeni beseda Orion? (N = 189)	odgovori: učenci		odgovori: »starši«		odgovori: »stari starši«		odgovori: SKUPAJ	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Ozvezdje.	8	8	17	36	20	44	45	24
Zvezda, planet, komet, luna ipd.	18	19	21	45	19	43	58	31
Nesmisli: inštrument, pesem, dirigent ipd.	19	20	0	0	0	0	19	10
Ne vem ali brez odgovora.	52	53	9	19	6	13	67	35
Skupaj	97	100	47	100	45	100	189	100

Ugotovile smo, da 24 % vseh anketirancev ve, da beseda Orion pomeni ozvezdje. Večina anketirancev torej ne pozna pomena te besede. Glede na razumevanje besede Orion bi odgovore vseh anketirancev lahko razdelili v tri skupine:

- 24 % anketirancev ve, da je Orion ozvezdje;
- 31 % anketirancev meni, da je Orion zvezda, planet, komet, luna ali drug nebesni objekt;
- 45 % anketirancev pa ne ve pomena te besede ali pa jo povsem narobe razume (inštrument, glasbilo, pesem, dirigent, pevec, zvezdna steza).

Graf 6: Število odgovorov na vprašanje Kaj je Orion?

Glede na starostne skupine je besedo Orion kot ozvezdje opredelilo 8 % učencev, 36 % »staršev« in 44 % oseb iz generacije »starih staršev«. Vse interpretacije besede Orion, ki so se nam zdele zares nesmiselne (inštrument, pesem, glasba, glasbilo, zvezdne steze, dirigent ...), lahko pripišemo starostni skupini učencev. Večino tistih, ki so odgovorili, da ne poznajo pomena besede Orion, prav tako najdemo v starostni skupini učencev, saj je tako odgovorilo 52 % vseh učencev, kar predstavlja 28 % vseh anketirancev.

4.4.5 Ugotovitve in primerjave

Anketiranci so poslušali pet pesmi in za sedem izbranih besed ugotavljali njihov pomen. Vse pravilne odgovore smo zbrali v spodnji tabeli, v kateri se vsi izračunani odstotki nanašajo na število anketirancev v posamezni starostni skupini.

Tabela 13: Zbirnik števila anketirancev, ki so poznali pomen besed

Razumevanje besed	Število anketirancev, ki so pesem poznali (uč.+ star.+ stari star.)	odgovori: učenci		odgovori: »starši«		odgovori: »stari starši«		odgovori: SKUPAJ	
		št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
šimelj	100 + 47 + 45 = 192	7	7	4	9	11	25	22	11
židana marela	98 + 47 + 45 = 190	2	2	12	26	15	33	29	15
parazol	98 + 47 + 45 = 190	2	2	5	11	11	24	18	10
vereja	100 + 47 + 45 = 192	7	7	3	6	2	4	12	6
dota	100 + 47 + 45 = 192	29	29	37	79	40	89	106	55
Kadore	75 + 45 + 45 = 165	14	18	15	34	18	40	47	28
Orion	97 + 47 + 45 = 189	8	8	17	36	20	44	45	24

Ugotovimo lahko, da večina anketiranih učencev ne pozna pomena nobene v tabeli zapisanih besed: šimelj, židana marela, parazol, vereja, dota, Kadore in Orion. Od vseh jim je še najbolj razumljiva beseda *dota*, ki jo pozna 29 % učencev. Našo 4. hipotezo lahko zato potrdimo.

Anketiranci iz skupine »staršev« so se pri razumevanju vsake od izbranih besed odrezali bolje kot učenci. Toda samo besedo *dota* je pravilno razumela večina anketirancev (79 %) te skupine, pri vseh ostalih besedah pa večina anketirancev ni razumela njihovega pomena. Le redki posamezniki so poznali pomen besed šimelj, židana marela in židan parazol. Te ugotovitve se ne skladajo z našo 5. hipotezo, zato to hipotezo ovržemo.

Anketiranci iz skupine »starih staršev« so bili pri razumevanju vsake od izbranih besed uspešnejši od skupine »staršev«, vendar odstopanja navzgor niso bila izrazita. Podobno kot prej je edino besedo *dota* pravilno razumela večina anketirancev (89 %) te skupine, pri vseh ostalih besedah pa večina anketirancev ni razumela njihovega pomena. Tudi ta ugotovitev ni skladna z našo 6. hipotezo, zato to hipotezo ovržemo.

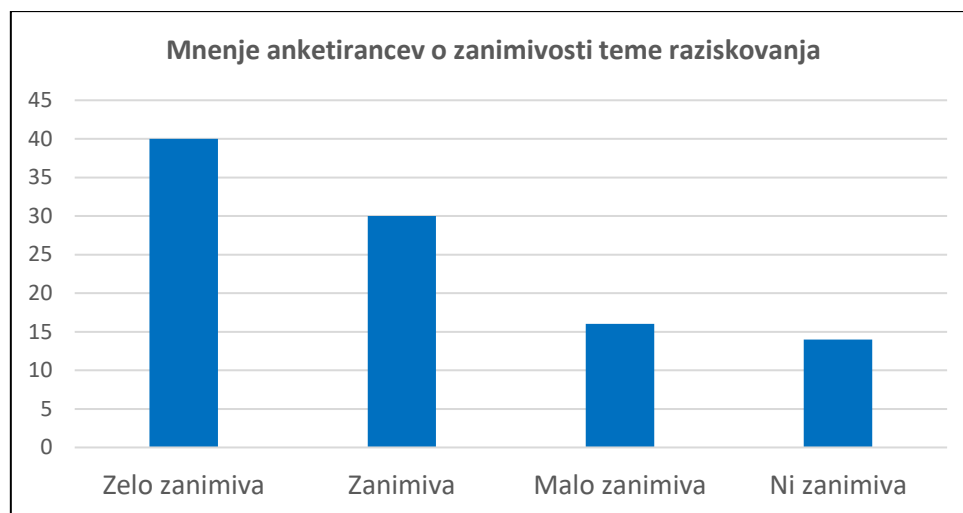
4. hipoteza Večina anketiranih učencev ne pozna pomena besed šimelj, židana marela, židan parazol, vereja, dota, Kadore in Orion.	
5. hipoteza Večina anketirancev iz generacije naših staršev pozna pomen besed šimelj, židana marela, židan parazol, vereja, dota, Kadore in Orion.	
6. hipoteza Večina anketirancev iz generacije naših starih staršev pozna pomen besed šimelj, židana marela, židan parazol, vereja, dota, Kadore in Orion.	

4.4.6 Mnenja anketirancev o zanimivosti tematike

Anketirancem smo zastavili tudi vprašanje, ali se jim zdi tema, ki jo raziskujemo, zanimiva. Na to vprašanje je odgovorilo vseh 192 anketirancev.

Približno dvema tretjinama anketirancev je bila tema všeč. Največ anketirancev je odgovorilo, da se jim je zdela anketa zelo zanimiva (40 %) in zanimiva (30 %). Glede na starost je bila to večina učencev do 10. leta, ki obiskujejo 4. in 5. razred, manjši delež učencev 9. razreda ter skoraj vsi odrasli anketiranci (kar 92 %). Mlajšim učencem je bila tema všeč predvsem zaradi glasbe, med anketo so ob predvajanju pesmi začeli kar prepevati. Odrasli anketiranci pa so se morda začeli zavedati neznanih besed v pesmih, ki jih že vrsto let prepevajo.

Približno tretjina anketirancev nad našo temo raziskovanja ni bila navdušena. Zdela se jim je malo zanimiva (16 % anketirancev) in nezanimiva (14 % anketirancev). Glede na starost sta bili takega mnenja dve tretjini naših vrstnikov iz 6., 7. in 8. razreda ter slaba tretjina učencev iz 4. in 5. razreda. Kot opombo so zapisali, da si želijo bolj sodobnih pesmi. Nekaj učencev se je pošalilo, da bi skupaj z anketo morali dobiti tudi slovar, eden pa je predlagal, naj izkoristimo priložnost in izdamo slovar »čudnih« besed.

Graf 7: Mnenje anketirancev o zanimivosti raziskovalne tematike

4.5 Pogovor s poznavalci glasbe

Gospa Zdenka Stefančič je rešila našo anketo, v kateri nam je podala zelo zanimive odgovore. Tudi ona ni vedela natančnega pomena vseh besed. Izvedele smo, da jo je večino pesmi naučila mama tako, da ji je pela, ona pa ponovila oz. si tako besedilo zapomnila čez nekaj časa. V šoli jih najprej niso učili pesmic, kajti takrat je bil čas druge svetovne vojne. Pri učenju solo petja se je bolj osredotočila na vokal pevca kot pa na samo besedilo. Povedala nam je, da ljudske pesmi niso njena »specialiteta«, nam je pa podala zelo pomemben podatek o ponarodelih pesmih. Doslej nismo vedele, da takšna zvrst sploh obstaja in ta podatek je zelo vplival na naše

poznavanje teorije. Kot zanimivost nam je povedala še malo o glasbi v Indiji, kjer je preživela kar nekaj let svojega življenja s svojim možem Dušanom Stefančičem.

Potrebovale smo še več »ustnih virov«, zato smo obiskale še štiri upokojene učiteljice, ki so prej učile na naši šoli. Tudi one so najprej rešile anketo in pričakovano so poznale večino besed. Pomagale so nam pri dokazovanju ene od naših hipotez, tj. da starejši poznajo pomen besed, ki so vključene v pesmih, saj so starinskega izvora. Povedale so nam tudi, kako so uporabljali te besede, kako dolgo so jih uporabljali ipd.

Tudi gospa Eva Stvarnik ni poznala pomena vseh besed, po katerih sprašujemo v anketi. Povedala nam je zanimive odgovore, nekatere smo pričakovale, nekaterih pa ne. Izvedele smo, da se učenci učijo pesmi Moj očka ima konjička dva, Jaz pa ti pa židana marela in Čuk se je oženil že v OPZ, Zemlja pleše v SPZ/MPZ, pesmi Rdeči cvet pa se sploh ne učimo. Mlajši se pesmi učijo tako, da ponavljajo za učiteljico, starejši pa že dobimo note in besedilo, ki ga večkrat preberemo, potem pa tudi mi ponavljamo za učiteljico. Pojasnila je, da neznane besede razloži, če jih učenci ne razumemo. Naša doumevanja pa so, da ko pojemo znane pesmi, kot je npr. Čuk se je oženil, sploh ne razmišljamo o neznanih besedah, ko pa se učimo peti neko novo pesem, pa vprašamo za pomen neznanih besed.

5 SKLEPI IN RAZPRAVA

V naši raziskovalni nalogi smo raziskale, kako dobro razumemo besede v pesmih, ki jih skoraj vsi znamo zapeti na pamet.

Vse ljudske pesmi, ki smo jih uporabile v raziskovalni nalogi, so nastale pred mnogimi leti. Naučili smo se jih že v vrtcu in na razredni stopnji, nikoli pa nismo zares poznali pomena vseh besed, ki nastopajo v njih. Pesmice smo peli, da smo si krajšali čas in kadar smo bili veseli. Bile so preproste in zato smo si jih zlahka zapomnili; na tak način so tudi v preteklosti uspešno potovale med generacijami in ostale ohranjene vse do danes.

V raziskovalni nalogi nas je zanimalo, kako drugi (naši vrstniki, mlajši in starejši) razumejo besedila pesmi, ki jih prepevajo. Odgovore na to vprašanje smo iskale s pomočjo ankete. Izbrale smo pet pesmi, ki jih pozna velika večina ljudi:

- tri ljudske pesmi: Čuk se je oženil, Moj očka ima konjička dva in Jaz pa ti pa židana marela. Izbrale smo jih zato, ker v njih nastopajo za nas manj znane besede vereja, dota, šimelj, židana marela in židan parazol;
- dve umetni pesmi: Rdeči cvet in Zemlja pleše. Rdeči cvet je najbolj znana pesem našega najstarejšega še delujočega narodno-zabavnega ansambla Beneški fantje. Pesem Zemlja pleše pa smo izbrale tudi zato, ker je bila zadnje čase zelo priljubljena pesem na naši šoli. V obeh pesmih odzvanjata dve značilni besedi, Kadore in Orion, in tudi ti dve besedi smo uvrstile na naš seznam manj znanih besed.

Vsi znamo zapeti Čuk se je oženil. A odgovoriti na vprašanje, kaj je to vereja, ni tako enostavno, kot je videti. Večina anketirancev je menila, da je vprašanje preprosto; tako so »vereja« povezali z najbolj logično in najbolj podobno besedo. Odgovor, ki je prevladoval, pri osnovnošolcih še posebej izrazito, je bil »veja«. Presenetilo nas je, ko smo izvedele, da je vereja v bistvu steber, na katerega se pritrdijo vrata ograje. Da, čuk sedi na veji, sova pa na takem stebru.

Anketirancem smo predvajale zvočne posnetke prej naštetih pesmi in jih spraševale po pomenu besed vereja, dota, šimelj, židana marela, židan parazol, Kadore in Orion. Pričakovale smo, da učenci ne bodo poznali pomena teh besed, starejši anketiranci pa ga bodo.

Anketo je rešilo 192 oseb, vsi učitelji, vzgojitelji in učenci; mlajšim učencem smo posvetile največ pozornosti in jim vprašanja počasi prebrale in jim pomagale pri zapisu. Anketo so rešili tudi starejši ljudje, taki, ki pripadajo generaciji naših staršev, in taki, ki pripadajo generaciji naših starih staršev. Razlika v odgovorih je bila očitna. Skoraj vsi učenci so poznali vse pesmi razen Rdeče rože, ki jo je prepoznalo le tri četrtine učencev, zelo slabo pa so razumeli pomen vseh prej naštetih besed razen besede dota, kar potrjuje naše hipoteze. Starejši anketiranci so prav tako poznali večino pesmi vključno z Rdečim cvetom. Vedeli so celo, da pesem izvajajo Beneški fantje. Poznavanje pomena besed se je z večanjem starosti anketirancev postopoma povečalo, a veliko manj, kot smo pričakovale, tako do smo našo 5. in 6. hipotezo morale ovreči.

Hipoteze	
1. Večina anketirancev bo poznala pesmi, ki bodo predvajane med anketo, in to so Moj očka ima konjička dva, Jaz pa ti pa židana marela, Čuk se je oženil, Rdeča roža in Zemlja pleše	✓
2. Večina anketirancev daje pri petju pesmi več pozornosti melodiji in ritmu kot besedilu.	✓
3. Večina anketirancev se je besedila pesmi naučila tako, da so poslušali druge.	✓
4. Večina anketiranih učencev ne pozna pomena besed šimelj, židana marela, židan parazol, vereja, dota, Kadore in Orion	✓
5. Večina anketirancev iz generacije naših staršev pozna pomen besed šimelj, židana marela, židan parazol, vereja, dota, Kadore in Orion.	✗
6. Večina anketirancev iz generacije naših starih staršev pozna pomen besed šimelj, židana marela, židan parazol, vereja, dota, Kadore in Orion.	✗

Pri petju, kot kažejo rezultati naše raziskave, večina več pozornosti posveti melodiji in ritmu kot pa besedilu pesmi, kar je do neke mere logično. Melodija se nam zdi bolj zabavna in zanimiva, nas sprošča ali pa daje novo energijo. Bolj se posvetimo višini in hitrosti tonov ter ritmu kot pa besedilu. To se še posebej dobro opazi pri petju angleških pesmi, saj marsikdo besede izgovarja zelo površno. Ne pozna njihovega prevoda, pa vseeno prepeva.

V anketi nam je 16 % vprašanih povedalo, da pri petju pesmi še nikoli niso opazili kakšnih neznanih besed. To se nam je najprej zdelo čudno. Pa nam je razložila prijateljica Ana, da je od nekdaj mislila, da beseda »parazol« pomeni paradižnik. Ne ve, zakaj si je v glavi ustvarila tako sliko besede parazol, a nikoli ni besede parazol dojemala kot neznano besedo. Na to je postala pozorna šele sedaj, ko smo se o tem pogovarjali. Opazile smo tudi, da ko pojemo znane pesmi, take, ki so z nami že od ranega otroštva, neznane in čudne besede preprosto spustimo. Ko pa se učimo pesmi, ki nam niso blizu, pa takoj »pogledamo po strani«, ko se pojavi kakšna čudna ali neznana beseda.

Ker je slovenščina živ jezik in se neprestano spreminja, se ves čas rojevajo nove besede, starejše besede pa počasi izginjajo iz uporabe. Našle smo nekaj lepih primerov in na njih zaradi raziskave začele gledati v drugačni luči. Ko nas bo nekdo čez 50 let vprašal, kaj je to gramofon, bomo v enaki situaciji, kot so danes naši starejši anketiranci. Mi bomo morda še vedeli pravi odgovor, učenci tistega časa pa verjetno ne.

Pri tej raziskovalni nalogi smo se naučile ogromno novih stvari, pa ne zgolj o pesmih in nekaj malega novih besed, temveč tudi to, kako napisati raziskovalno nalogo, saj smo jo letos napisale prvič. Nanjo smo zelo ponosne in smo od nje odnesle tudi veliko za našo prihodnost. Imele smo obdobja, ko nismo nič pisale, in obdobja, ko smo veliko pisale.. Bile smo super ekipa. Tudi če se nismo vedno strinjale in je med nami včasih nastala kakšna zamera, smo si hitro odpustile. Zaradi raziskovalne naloge smo postale še boljše prijateljice, kot smo bile prej, in si pridobile tudi nekaj delovnih navad. Strinjamo se, da nam je bil eden izmed najljubših delov raziskovalne naloge anketiranje, saj smo od anketirancev slišale veliko zanimivega, pa tudi zelo pozitivnih pohval, opogumljajočih in ponosnih besed. Sploh starejši so bili navdušeni, da se mladi še zanimamo za ljudske pesmi in besede, ki počasi tonejo v pozabo.

6 POVZETEK

Med ogledom resničnostnega šova Slovenija ima talent na POP TV smo opazile, da so žiranti nastopajoče opozorili tudi na razumevanje in izgovorjavo besedila pesmi. Ker tudi same rade pojemo, smo o tem začele razmišljati. Vsaka je pod lupo vzela svoj odnos do besedil in hitro smo ugotovile, da smo si v tem zelo podobne, saj znamo zapeti veliko pesmi, v katerih nastopajo besede, ki jih ne razumemo.

Odločile smo se, da to natančneje raziščemo. Za raziskovalno metodo smo uporabile delo z besedilnimi viri, intervju z učiteljicami in člani pevskih zborov ter anketo. Izbrale smo pet pesmi, za katere smo predvidevale, da jih bo poznala večina anketiranih oseb, in v katerih smo našle »čudne« oz. nepoznane besede. Gre za besedila Moj očka ima konjička dva, Jaz pa ti pa židana marela, Čuk se je oženil, Rdeči cvet in Zemlja pleše.

Zanimalo nas je, koliko pozornosti anketiranci namenijo besedilom pesmi, kako se besedilo pesmi najpogosteje naučijo, predvsem pa nas je zanimalo, ali razumejo besede, kot so židana marela, parazol, šimelj, vereja, dota, Kadore, Orion ipd. Ugotovile smo, da ljudje pri petju dajemo več pozornosti melodiji in ritmu kot besedilu pesmi ter da se besedilo pesmi običajno naučimo tako, da poslušamo druge. Hipotezo, da večina anketiranih učencev ne pozna prej naštetih besed, smo potrdile. Hipotezo, da bo večina anketirancev iz generacije naših staršev in starih staršev razumela prej naštete besede, pa smo ovrgle.

7 ZAHVALA

Najpristrčnejše in najlepše se zahvaljujemo vsem učencem in njihovim staršem, učiteljem, vzgojiteljicam in ostalim anketirancem, ki so si vzeli čas in rešili našo anketo. Brez vas nam ne bi uspelo. Hvala tudi vsem znancem in prijateljem, ki ste nas podprli in rešili anketo.

Posebno se zahvaljujemo ge. Zdenki Stefančič, upokojenim učiteljicam, gospem Viki Venišnik, Mariji Kobale, Martini Podpečan in Darinki Vodušek, ki so nam razložile, kakšen je bil pouk nekoč, učiteljici slovenščine ge. Miji Pilko, ki nam je na koncu popravila vse pravopisne nepravilnosti, in učiteljici glasbe ge. Evi Stvarnik, ki nam je z nasveti pomagala pri glasbenem delu naloge.

Največja zahvala gre našim staršem in mentorici Dušanki Colnar za vso pomoč pri pisanju naloge. Brez vaše pomoči danes ne bi imele te raziskovalne naloge tukaj pred nami. Hvala vsem, ki ste nam kakor koli pomagali pri izdelavi te raziskovalne naloge. Zelo smo vam hvaležne.

8 VIRI

1. Divje babe. Dostopno na: <http://www.divje-babe.si/sl/>, 16. nov. 2016.
2. Glasba v antiki. Dostopno na: http://eucbeniki.sio.si/admin/documents/learning_unit/3260/starivek1_1402237826/index3.html, 16. nov. 2016.
3. Glasba v srednjem veku. Dostopno na: <https://eucbeniki.sio.si/gls/3259/index.html>, 16. nov. 2016.
4. VAN BAKEL, K. 2016. Otroško ljudsko izročilo skozi ustvarjalni gib pri najmlajših otrocih v vrtcu. Diplomatska naloga. Ljubljana, Pedagoška fakulteta. http://pefprints.pef.uni-lj.si/3893/1/Diplomska_naloga_-_Karin_van_Bakel.pdf, 15. dec 2016.
5. Ponarodele pesmi. Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenske_ljudske_pesmi, 8. okt. 2016.
6. Slovar slovenskega knjižnega jezika, SSKJ. Dostopno na: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>, 3. okt. 2016.
7. SSKJ, razlaga besede šimelj. Dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=%C5%A1imelj&hs=1, 3. okt. 2016.
8. SSKJ, razlaga besede dol. Dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=dol&hs=1, 3. okt. 2016.
9. SSKJ, razlaga besede konjič. Dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=konji%C4%8D&hs=1, 3. okt. 2016.
10. SSKJ, razlaga besede drevi. Dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=drevi&hs=1, 3. okt. 2016.
11. Besedilo pesmi Moj očka ima konjička dva. Dostopno na: http://www.narodne-pesmi.si/?option=audio&audio_id=488, 23. okt. 2016.
12. Besedilo pesmi Moj očka ima konjička dva. Dostopno na: http://freeweb.siol.net/lknava03/Besedila.html?rnd=0.37288294469769245#_Toc230157238, 23. okt. 2016.
13. Slovenske ljudske pesmi. Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenske_ljudske_pesmi, 15. nov. 2016.
14. SSKJ, razlaga besede židan. Dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=%C5%BEidan&hs=1, okt. 2016.
15. SSKJ, razlaga besede parazol. Dostopno na: http://bos.zrcsazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=parazol&hs=1, 3. okt. 2016.
16. SSKJ, razlaga besede šajtrga. Dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=%C5%A1ajtrga&hs=1, 3. okt. 2016.
17. Jaz pa ti pa židana marela. Dostopno na: http://www.narodne-pesmi.si/?option=audio&audio_section_id=2&audio_id=377, 18. nov. 2016.
18. GREGORC, N. 2015. Spodnji Brnik skozi čas. Zgodovina mojega domačega kraja. Diplomatska naloga. Ljubljana, Filozofska fakulteta.
19. SSKJ, razlaga besede vereja. Dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=VEREJA&hs=1, 3. 10. 2016.
20. SSKJ, razlaga besede dota. Dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=dota&hs=1, 3. 10. 2016.
21. Čuk se je oženil. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=QZJP0mNvALE>, 2. dec. 2016.
22. Ansambel Beneški fantje. Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Ansambel_Bene%C5%A1ki_fantje, 15 dec. 2016.

23. Beneški fantje. Dostopno na: <http://www.beneskifantje.com/zgodovina.html>, 15. dec. 2016.
24. SSKJ, razlaga besede hribolazec. Dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=hribolazec&hs=1, 7. jan. 2017.
25. SSKJ, razlaga besede pajčolan. Dostopno na: http://bos.zrcsazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=paj%C4%8Dolan&hs=1, 7. jan. 2017.
26. Kadore. Dostopno na: <https://en.wikipedia.org/wiki/Cadore>, 7. jan. 2017.
27. Rdeči cvet. Dostopno na: http://www.beneskifantje.com/rdeci_cvet.html, 7. jan. 2017.
28. Zemlja pleše. Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Zemlja_ple%C5%A1e, 7. jan. 2017.
29. Zemlja pleše. Dostopno na: <http://besedila.es/avia-band-zemlja-plese/>, 7. jan. 2017.
30. Zemlja pleše. Dostopno na: <http://www.lyrics.si/lyric///Zemlja-ple%C5%A1e.html>, 7. jan. 2017.
31. Spletna anketa 1ka. Dostopno na: <https://www.1ka.si/>, 15. dec. 2016.
32. Moj očka ima konjička dva. Zvočni posnetek. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=ZIM3G0ClfIY>, 8. dec. 2016.
33. Jaz pa ti pa židana marela. Zvočni posnetek. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=d2APUpiRHbg>, 8. dec. 2016.
34. Čuk se je oženil. Zvočni posnetek. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=-Cmzy-pDYOc>, 8. dec. 2016.
35. Rdeči cvet. Zvočni posnetek. Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=Rb_4_lmeCvw, 8. dec. 2016.
36. Zemlja pleše. Zvočni posnetek. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=k0LGnAcwLco>, 8. dec. 2016.
37. Besedilo Čuk se je oženil. Dostopno na: http://www.hervardi.com/pesmi/cuk_se_je_ozenil.php, 8. dec. 2016.
38. POKORNY, B., PETKOVŠEK, S. A. S., VRBIČ KUGONIČ, N., ŠALEJ, M., RIBARIČ LASNIK, C., ŠTRBENK, E., PAVŠEK, Z., STEBLOVNIK, K., POVŠE, A. 2012. Osnove znanstveno raziskovalnega dela, 8. dopolnjena izdaja. Velenje, Inštitut za ekološke raziskave ERICO.

9 PRILOGE

1 Anketa - Razumevanje besedil pesmi, ki jih pojemo

Pozdravljeni!

Smo učenke OŠ Frana Kocbeka Gornji Grad in vas prosimo, da rešite našo anketo in nam s tem pomagate pri izdelavi raziskovalne naloge. Hvala.

Majča, Ana in Aja

Q1 - 1. Zanima nas, kako pogosto zapojete kakšno pesem (na odru, v avtu, v kopalnici, med kuhanjem, ..)

	vsak dan	nekajkrat na teden	nekajkrat na mesec	na zelo redko	nikoli
Kako pogosto poijete pesmi?	☐	☐	☐	☐	☐

Q2 - 2. Ali ste v otroštvu peli tudi ljudske pesmi?

- Da
 Ne

Q3 - 3. Napišite dve, ki jih imate najbolj v spominu.

Q4 - 4. Čemu ste pri petju namenili več pozornosti?

- Melodiji in ritmu pesmi
 Vsebini oz. besedilu pesmi

Q5 - 5. Kako ste se največkrat naučili besedilo pesmi?

- Poslušal sem kaj pojejo drugi.
 Prebral sem besedilo in se ga naučil.

Q6 - 6. Ali ste kdaj v besedilu pesmi naleteli tudi na čudne, neznane ali nerazumljive besede?

- Da
 Ne

Q7 - 7. Ali ste se potrudili in poiskali pomen teh neznanih besed?

- Vedno, zelo pogosto
 Včasih, redko
 Nikoli
 Ne, saj takih besed nisem nikoli opazil

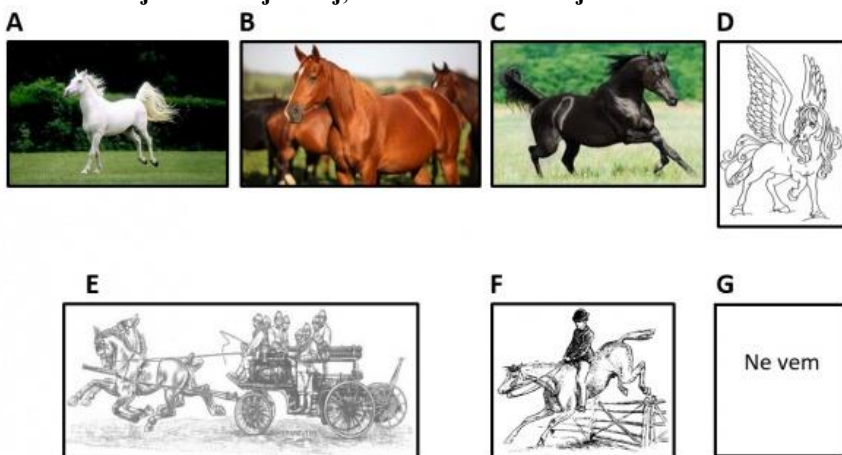
**Q8 - 8. Ali poznate tole pesem? Če želite, lahko vklopite posnetek.
Ko boste odgovorili na to vprašanje, se bo posnetek avtomatično izklopil.**

Moj očka 'ma konjička dva,
oba sta lepa šimeljna,
cing cingel, cing cangel,
cing cingel, cing cong,
veselo moje je srce...

- Da
 Ne

Q9 - 9. Pesem pravi, da sta oba konja »lepa šimeljna«. Kaj to pomeni? Na kateri sliki vidimo konja, ki mu rečemo šimelj? Kakšen je konj, ki mu rečemo šimelj?

- A - beli konj B - rjavi konj C - črni konj D - krilati konj
 E - konj, ki vleče voz F - konj, ki nosi jezdeca G - ne vem

Q10 - 10. Ali poznate pesem Jaz pa ti pa židana marela? Prosimo, vklopite posnetek.

Jaz, pa ti, pa židana marela,
jaz, pa ti, pa židana marela,
jaz, pa ti, pa židana marela,
jaz, pa ti pa židan parazol.

Jaz gospod, pa ti gospa,
pa kdo bo vozil šajtrga?
Pa jaz jo nočem ti jo nočeš,
naj jo vozi kdor jo hoče...

- Da
 Ne

Q11 - 11. Kaj pomeni izraz židana marela? Kakšni mareli rečemo, da je židana?

Q12 - 12. Slišali smo tudi izraz židan parazol. Kaj je to parazol?

Q13 - 13. Ali poznate tole pesem? Prosimo, vklopite posnetek.

Čuk se je oženil, tralala,
Sova ga je vzele, hopsasa.

Čuk sedi na veji, tralala,
sova na vereji, hopsasa...

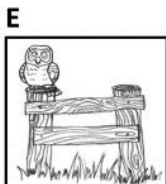
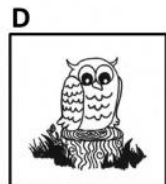
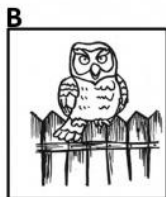
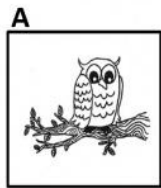
Sova čuku miga, tralala,
dajva, se zemiva, hopsasa!

Čuk pa sovo vpraša, tralala,
kol'ko dota znaša, hopsasa

Eno bučo vina, tralala,
en'ga petelina, hopsasa...

- Da
 Ne

Q14 – 14. Pesem pravi, da sova sedi na vereji. Kaj je vereja? Kje sedi sova?

A - na veji

B - na ograji

C - na okenski polici

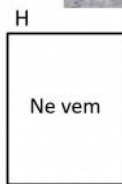
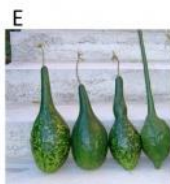
D - na štoru

E - na stebru od ograje

F - ne vem

Q15 - 15. V pesmi je čuk vprašal sovo, koliko znaša dota? Kaj je to dota?

Q16 - 16. Čuk in sova sta vino spila, bučo pa razbila. Kaj je to buča? Kakšno bučo sta razbila? Katera slika najbolje prikazuje bučo, ki sta jo razbila?

A

B

C

D

E

F

G

H

Q17 - 17. Ali poznate tole pesem? Prosimo, vklopite posnetek.

V laseh nosila je rdečo rožo,
kot ogenj živo, rožico dehtečo,
vabile modre so oči sanjave, ...

Da

Ne

Q18 - 18. V pesmi Rdeči cvet slišimo besedo Kadore. Kaj pomeni Kadore?

ime fanta

ime dekleta

ime kraja

ime gore

ime reke

ime rože

ne vem

Še enkrat: te pesmi sploh ne poznam

Q19 - 19. Ali ste vedeli, kdo to pesem poje? Napišite ime ansambla, ki poje pesem Rdeči cvet.

Q20 - 20. Ali poznate tole pesem? Prosimo, vklopite posnetek.

Sredi zvezd, noč in dan, se vrti ta svet,
Zemlja pleše tja med zvezde.
Pade sneg, pride maj, pride spet jesen
Tisoč let že Zemlja pleše.

Orion, saksofon, Mesec, kontrabas,
Zemlja pleše tja med zvezde
In z njo grad, vsak oblak
in vse ceste in celo
Ta najin mali dom ...
In celo ta najin mali dom.

- Da
 Ne

Q21 - 21. Pesem pravi: Orion, saksofon, Mesec, kontrabas ... Kaj je to Orion?

Q22 - 22. Zanimalo nas je razumevanje besedila zapetih pesmi. Ali se vam zdi tema, ki jo raziskujemo, zanimiva?

- Zelo zanimiva
 Zanimiva
 Malo zanimiva
 Ni zanimiva

Q23 - 23. Če želite, lahko tukaj zapišete kakšno svojo misel, opombo ali predlog.

XSPOL - Prosimo, da nam zaupate še dva podatka o sebi. Najprej spol:

- Moški
 Ženski

XSTAR2a4 - V katero starostno skupino spadate?

- do 10 let
 11 - 15 let
 16 - 25 let
 26 - 45 let
 46 - 65 let
 več kot 65 let